

JOVICA ĐURĐIĆ SIMONINE OČI

JOVICA ĐURĐIĆ
SIMONINE OČI

Knjiga 2

Naslovna strana i ilustracija na ovitku
Krešimir Zimonić

JOVICA ĐURĐIĆ

SIMONINE OČI

Copyright © "Ars Poetica" i Jovica Đurđić,
Beograd, 2006.

*Nema sunca bez svjetlosti ni čovjeka bez ljubavi
Gete*

NJEŽNE GODINE

VIŠNJA

Višnja u njenom vrtu opet se zaodjenula bijelim cvjetovima. Njena mi krošnja liči na grudvice snijega koje je neko pažljivo naslagao po granama, a grane na tanke ruke koje su posegnule za nečim nevidljivim i dalekim. U topla proljećna jutra, dok prolazim njenom ulicom, uskom i malo strmom, s otvorenim pogledom na more, svaki put zastanem da se nadišem mirisa.

Kiše su česte u našem gradu. Čim se iza Učke pojave oblaci, nije daleko do prvih kapi. Strahujem za višnju i njene cvjetove. Ako bude lijepih dana, oni će se zadržati dugo. Počnu li kiše, ove ljupke latice razlepršaće se po vrtu. Ništa onda neće ostati od njene ljepote.

Gdje je sada Kati? U kojem gradu, u kojoj ulici? Ima li višnju pod prozorom i more u blizini? I da li je dječaci i tamo vole kao što smo je mi voljeli i čeznuli za njenim osmijesima?

Sve je počelo onog dana kada je u naš razred došla Kati. Kati kao sunce, Kati kao radost, Kati kao osvježenje u našim očima.

Naša razrednica je iznenada ušla u učionicu. Za njom je koračala nova učenica. Bilo je to lijepo izneđenje za sve nas.

– Od danas imamo novu učenicu – rekla je razrednica.

– Zove se Kati, Kati Vegel. Vi ćete joj pomoći da se što prije navikne na promjenu.

– Ih, što je nalickana! – otelo se Filozofu.

– Opet ti! – rekao je Cezar i pritisnuo mu nos o klupu.

– Nisam htio, razrednice. Otelo mi se, šta mogu – izvinjavao se Filozof našoj razrednici, šireći svoje ruke i velike buljave oči.

Kati se nije naljutila. Samo se nasmiješila i pogledala prema Filozofu. Njemu su se zacrvenili uši i obrazi kao da ih je obлизнуo plamen.

– Moramo joj naći mjesto gdje će sjediti. Da vidi-mo – rekla je razrednica i počela pogledom pretraživati razred. – Evo, ovdje! Filozofe, od danas ćeš imati koleginicu.

– Nemojte, razrednice, molim vas. Tako sam se dobro navikao na Cezara.

– Naravno, sve prepisuješ od njega. Ovako ćeš biti i mirniji.

Cezar je oslobođio klupu i prešao kod mene koji sam do tada sjedio sam jer mi je drugar otišao u drugi grad. Zašto tada razrednica nije Kati stavila da sjedi kod mene? Nikada to neću znati, a toliko sam to priželjkivao. Filozof je s dubokim naklonom pokazao Kati slobodno mjesto, na što je cijeli razred prasnuo u smijeh. Kati se opet samo blago nasmiješila, pružila ruku Filozofu i sjela na svoje novo mjesto.

Sjedila je paralelno sa mnom. Mogao sam je mirno pogledati. Bila je lijepa. Imala je svijetlu kosu spletenu u debelu pletenicu, plave oči, malo prćast nos i duge, vrlo duge i tanke prste... Okrenula je glavu prema meni jer je osjetila da je gledam. Morao sam brzo oboriti pogled. Ali, taj sam njen pogled zapamtio zauvijek. U njemu je, čini mi se, bilo neke sjete i znatiželje, a možda i ljubavi na prvi pogled. Ili mi se samo činilo.

Od tada su počeli ljubavni jadi dvanaest dječaka iz našeg razreda. Ko će osvojiti srce Kati Vegel? Ko će biti taj srećnik koji će je odvesti u jedino gradsko kino i negdje u zadnjem redu šaputati joj prve ljubavne riječi? Ko će je držati za ruke i voditi na more?

– Ja sam je vodio na sladoled – hvalio se Stole.

– Lažeš – prekinuo ga je Ćukalo. – Lažeš. Ti si škratica, i da je pristala, ti je ne bi odveo. Sam bi smazao bure sladoleda.

– Majke mi! Jeli smo sladoled već tri puta – kleo se Stole.

– Od mene je posudila ljubavne pjesme – izjavio je Aco Broćilo. – Podvukla je neke stihove. I to one... zname...

– I ti lažeš – Ćukalo je i dalje bio nepovjerljiv. – Ima ona knjiga koje ti ne možeš ni zamisliti. Stari joj je kapetan vojnog broda i ima para da je obuče u zlato, pa može da dobije što poželi... sve, baš sve.

– Pa šta, i nije baš čemu. Ima krive noge – rekao je Tešić.

– Idiole! – proderao se Rade. – Ti si slijep.

– Vidio sam je s mamom na Slatini... – javio se Gaša Klupoder. – Imala je smiješan šeširić na glavi...

– Ljudi, svi ste vi lažljivci. Ne gleda ona nas – prekinuo ga je Ćukalo. – Za nju smo mi bijeda. Jednostavno to – bijeda. Evo, na primjer, pogledajte mene! Kao da sam skitnica. Baš ona obraća pažnju na ovakve.

– Nećemo je pustiti drugima – odjednom će Visoki Ce. – Ona je naša Kati.

– Naša, naša... – tužno ga dočeka Ostoja. – Ali strašno se pravi važna...

Ćutao sam. Kati je za mene bila oličenje čistote i ljepote. Svaki dan je dolazila uredno počešljana i nasmiješena. Bila je pažljiva prema svima. Brzo se priviknula na novu sredinu. Otac joj je bio oficir na vojnem brodu, a majka nije radila. Vidao sam ih kako skupa sjede u vrtu i čitaju, šetaju pored mora ili odlaže na Učku.

Trudili smo se da nas Kati zapazi. Bilo je tu svega i svačega - ljubavnih pisama, poruka, anonimnih ceduljica, a gradski zidovi su plaćali svoj danak grafitima kojima smo ih ispisivali. Oni hrabriji skakali su sa najviših stijena u more, ronili, penjali se na opasne litice... šta sve nismo radili da nas Kati zapazi! Ona je za sve bila zainteresovana, svemu se divila, ponekada čudila, uvijek smijala, i... ništa. Kati Vegel je ostajala naša velika tajna, nepoznanica, zagonetka koju nismo mogli da odgonetnemo, čežnja i inspiracija za dječačke snove.

Šta sam ja mogao učiniti za Kati Vegel, ja siromašni dječak lučkog radnika, skroman u svemu i nekako stidljiv i usamljen među svojim drugarima. Svi su se već ispucali, a ja nisam imao šta da joj pokažem. Uvijek sam bio žgoljavi mršavko. U našoj kući, od kada znam za sebe, jede se skromno. Oblaćimo se uvijek kupujući na rasprodaji. Kada dođe zima, nije mi topli. I ako imam debeli kaput ili džemper, on je za ne-

koliko brojeva veći. Sve nasljeđujem od starijeg brata. Kada je toplice, nemam lijepu košulju. Ona je uvijek isprana i blijeda. Nemam ni lijepu frizuru. Moj frizer je majka sa svojim makazama, pa kako ispadne. Nemam svoju sobu, radio, ne slušam muziku, a i u kino ne idem često. Tek kada me bez ulaznice propusti hromi Luka. Jedino šta bih joj mogao pokazati jesu moje pjesme. Niko za njih ne zna. Pišem najbolje sastave u razredu. Nastavnica ih uvijek čita pred svima. Ona to tako lijepo zna. Ali šta to vrijedi - od kada je Kati došla, nismo imali pismenu vježbu. I ko zna da li bi to za nju nešto značilo. Nemam hrabrosti ni povoda da joj, prvoj i jedinoj do sada, pokažem svoje stihove. Pogotovo nemam hrabrosti da je pozovem u šetnju, u kino ili svojoj kući koja nije daleko od njene vile. I naša je kuća lijepa. Nalazi se uz samo more. Dijelimo je sa jednim komšijom. Bilo bi lijepo družiti se s njom u našem vrtu, pokazati joj zbirku školjki i puževa koje sam sakupio, razgovarati o pročitanim knjigama i gledati u njene lijepe oči, a možda i pročitati pjesmu o njenim lijepim i nježnim rukama.

Ali, umjesto da se iskažem, ja sam se osramotio.

Igrali smo rukometnu utakmicu protiv susjedne škole. Svake godine na dan škole igra se takva utakmica. Kao najbolji strijelac bio sam zadužen da pušcam prema golu. Bio sam na muci. Svi su od mene

očekivali da dajem golove i, uz ostale, donesem pobjedu. Naš protivnik je bio jak. Rezultat je stalno bio izjednačen. Dao sam, kao i obično, najviše golova, ali nikako da povedemo s većom razlikom. Naša škola ima dobar tim i najbolje navijače. Navijali su uz gromoglasnu viku. Pa ipak, od svih navijača ja sam video samo kako Kati radosno plješće rukama za svaki moj pogodak. Trčao sam, skakao, osvajao i gubio lopte, borio se i stalno video njeno nasmijano lice koje me bodri. Činilo mi se da je to samo za mene.

Da bih se iskazao, počeo sam se poigravati s protivničkim igračima. Nekoliko puta to mi je i pošlo za rukom. Poveli smo. Raspoloženje naših navijača bilo je na vrhuncu. Dobio sam krila. Ona me gleda, ona mi se divi! Konačno ću osvojiti njen srce, mislio sam. Ali nisam znao mjeru. Počeo sam sve više da potcjenjujem protivničke igrače. To nije moglo proći nekažnjeno. Njihova ekipa je iskoristila nekoliko mojih neuspjelih parada i primakla se na samo jedan pogodak razlike. Glasovi naših navijača postali su tiši, a protivničkih glasniji. Kada je protivnik izjednačio rezultat - mojom krivicom, osjetio sam strah. Šta ako izgubimo? Šta će reći Kati? Kako ću joj pogledati u oči?

Počeo sam igrati ozbiljnije. Više sam dodavao lopte. Još uvijek sam imao vremena da na trenutak

pogledam prema Kati. Stajala je na istom mjestu, uzbuđena, stisnutih ruku, bez osmijeha. Ona je bila svijetla tačka u masi koju sam video i čuo. Svi ostali bili su samo sjenke u magli.

Bližio se kraj utakmice. Rezultat je bio neriješen. Onda je protivnička ekipa povela. Sudac je u posljednjem trenutku dosudio sedmerac u našu korist. Moji su odlučili da ga ja izvedem. Nije mi to bilo drago, ali svi su znali da iz sedmerca gotovo nikada ne promašim. Znači, produžetak i možda pobjeda u mojim rukama. Pa dobro, sada ču da izvedem pravu stvar. Stao sam na crtu. Čekao sam da sudac da znak. On nije žurio. Nisam ni ja. Golman se namještao, kočio, strepio. Okrenuo sam se da vidim gdje je Kati. Stajala je uz samu ivicu igrališta. Njene krupne oči bile su nepomične, ruke pritisnute uz obraze, usne poluotvorene... Osjetio sam neku neobjasnjavnu radost, snagu i samopouzdanje. Ona me gleda! Sada ćeš vidjeti, Kati, šta je pravi igrač! Sada ćeš vidjeti ko sam! Samo što nisam poletio prema golu.

Nastupila je tišina.

Zamahnuo sam jednom, drugi put i... šta je to? Pa ja sam promašio! Je li to moguće?! Okolo vrisak protivničkih igrača. Moji drugovi stoje zbumjeni. Ne vjeruju. Polagano napuštaju teren oborenih pogleda. Vidim prijekor u njihovim očima. Bijes.

Odlazim polako na klupu i sjedam. Dolazi mi da zaplačem. Šta sam to uradio? Kako sam mogao? Upropastio sam sve. Oborio sam glavu na koljena. Čujem kako se svi udaljavaju. Ostajem sam. Uskoro će početi zakuska, a kasnije zabava. Čujem školski orkestar kako isprobava instrumente. Ostaću ovdje. Nemam volje da idem nikuda. Ja sam jedini krivac za sve. Nikada mi to neće oprostiti moji drugari, nikada. A naročito ona. Ona, mala ljupka Kati Vegel, ljepotica naše škole. Osramotio sam se, strašno osramotio. To ne bi promašilo ni najmanje dijete. Pobjeći ću na more. Tamo mi je uvijek najljepše kada sam usamljen i tužan.

Ustao sam dižući glavu iz dlanova. Šta je to? Ona!!! Kati Vegel стоји ispred mene. Vedra, nasmijana, napućenih usnica, u lijepoj lepršavoj haljini i laganim sandalam na nogama.

– Ti... – čujem njen glas kao najljepšu muziku iz daljine.

– Ti... – mucam zbumjeno gledajući u njene ruke i duge prste.

– Ti nisi ti kriv – kaže Kati. – To se svakome moglo dogoditi. I nisu u pravu što se ljute na tebe. Pa to je samo sport. Drugi put ćete vi pobijediti.

– Ja...ja sam kriv – mucam i dalje osjećajući vatrnu obrazima i tlo koje mi izmiče ispod nogu.

-
- Ne nerviraj se. Ti si, ipak, najbolje igrao.
 - Mogli smo pobijediti...
 - Mogli ste. Ali zar je to toliko važno.
 - Jeste.
 - Biće još utakmica.
 - Zašto si ostala?
 - Ljutiš se?
 - O ne!
 - Onda je sve u redu. Željela sam da ostanem.

Znala sam da ti je teško.

- Ljutiš li se na mene što sam promašio?
- Ma neeee... – otegla je milozvučno. – Ja ni ne volim sport. Svedno mi je.
- Mislio sam da ćeš se ljutiti.
- Ma ne ljutim se. Hoćemo li na zabavu?
- Ja ne bih.
- Zašto?
- Tako, nije mi baš do nje u ovom momentu.
- Onda možemo prošetati. Važi li?

Od toga dana Kati je bila moja. Odlazili smo zajedno u kino, u šetnje pored mora, izlete na Učku, njenoj ili mojoj kući, svuda.

Prolazili su dani, mjeseci, godišnja doba. Kati i ja smo rasli. Kako sam samo volio tu djevojčicu! Kako sam samo volio njene vitke prste u svojoj ruci, njene

bistre oči i zvonak glas! Koliko sam lijepih stvari naučio od nje! Više od škole i svih knjiga.

I, kao što to obično uvijek biva, sve što je lijepo kratko traje. Kati je odselila iz našeg grada. Plakali smo na rastanku. Poklonio sam joj svesku sa svojim pjesmama, a ona meni nekoliko lijepih knjiga i jedan prekrasan crtež koji je sama nacrtala. Bila je pažljiva i dugo mi pisala. Onda je opet selila, jer je njen otac često mijenjao mjesta službovanja, njena su pisma postajala sve rjeda, a onda s godinama prestala dolaziti. Nisam više znao gdje živi. Bili smo već veliki i odrasli ljudi.

Višnja u njenom vrtu opet se zaodjenula bijelim cvjetovima. Dok prolazim strmom uličicom do mora, mirišu grudvice njenih cvjetova. Zastanem pred velikom kapijom i kao da čujem kako me Kati doziva. Ali trgnem se i znam: to je samo san. Kati je sada u nekom drugom gradu. Pitam se ima li višnju pod prozorom kao što je ova pod kojom smo često sjedili i da li je i tamo vole kao što smo je mi voljeli.

NJEŽNE GODINE

Na kraju grada, preko pruge, kraj bistre zelene rijeke, na livadi s raznobojnim poljskim cvijećem i crvenim makovima uz nasip, iznenada je pred Stefanom istrčala nepoznata djevojčica. Zastali su zbunjeni oboje, za trenutak se pogledali, a onda je ona, sa zagonetnim osmijehom na čarobnom licu otrčala dalje, ostavljajući ga zbunjenog da stoji. Njemu se učinilo da je ona samo prolebdjela pored njega, u prekrasnoj haljinici, bosonoga, lepršava, gotovo ne dotičući tlo i izgubila se između mirišljavih stabala u dubini ulice lipa. Zbunjeno je stajao i dalje gledajući u smjeru kuda je djevojčica nestala, tražeći je pogledom među rijetkim prolaznicima, pitajući se: je li to bio samo san ili je ta prekrasna mala vila koja je stigla niotkuda stvarno maloprije bila tu. Takvu prekrasnu djevojčicu Stefan do tada nikada nije vidio, sa krupnim zelenim očima i kosom boje meda.

Bio je juni, najljepši mjesec u gradu, mjesec kada cijeli kvart miriše na opojni miris lipovog cvijeta, na ročito u tople večeri, ugodne zvjezdane noći, ali i u

prozračna jutra. Mjesec u kome duvaju neki mlaki vjetrovi iz ravnice najavljujući dugo toplo ljeto. Mjesec koji u ljudima budi nadu, neku unutrašnju sreću i mir. Taj gradić, bolje rečeno oveća varoš, bio je čudesno dražesan. Prostirao se na obalama tihe rijeke, s lijeve strane u ravnici, s nekoliko malih šorova i razbacanih usamljenih kuća, a s desne većim dijelom penjući se na brežuljke, blage i zaobljene, obrasle zelenilom i najljepšom ulicom – ulicom lipa. Taj ljupki gradić, ustvari, činilo je ono što se nalazilo na desnoj strani, s nekoliko interesantnih starih ulica koje su se blago spuštale prema rijeci, sa velikim crkvenim zvonikom, trgovinama, školama i jednim bioskopom.

Stefan je volio u predvečerje, i ne samo tada, satima sjediti na obali rijeke i pecati. A kada bi se rojevi zvijezda počeli kačiti po modrom nebu, upućivao se preko livade, kroz visoku travu i poljsko cvijeće, pa preko pruge i nasipa u ulicu lipa gdje se nalazila nje-gova kuća. Poznavao je grad kao svoj džep i sve ljude u njemu, zato mu je i bio zagonetan susret s nepoznatom djevojčicom.

– Ko je ona? – zapitao se naglas. – Kako to da je do sada nisam vido?

Isto veče nekoliko puta je s društvom ukrug prošetao korzom, uporno tražeći djevojčicu s rijeke. Nije nije bilo. Pretražio je pogledom svaku grupicu onih

koji stoje ili sjede po klupama ili zidićima. Zavirio na nekoliko terasa, prošao parkom kasnije sam, ali ništa. Nije je bilo. Već je pomislio da je taj susret s njom bio samo san.

Desetak sljedećih dana Stefan je uporno tražio nepoznatu djevojčicu, raspitivao se kod prijatelja da li ju je neko primijetio u gradu, ali bez uspjeha. Niko ništa nije znao. Čak su ga pomalo počeli i zadrkivati.

– Romeo, a kako je izgledala ta tvoja tajanstvena ljepotica? – pitali su ga. – Umiješ li ti, tetrijebe, bar da je opišeš?

– Bila je prelijepa – odgovarao je kratko.

– To nije dovoljno. Kakvo je imala lice, kosu...? – zapitkivao je njegov drugar Luka. – Opiši je malo bolje. Možda smo je negdje primijetili, pa da ti pomognemo.

– Bila je kao anđeo, Luk – odgovarao je Stefan. – Imala je dugu zlastoplavu kosu, krupne zelene oči, bila je bosonoga...

– Ha, nismo je vidjeli, drugar – dodavao je Nikola. – Traži dalje kad ti je toliko stalo.

I on ju je i dalje povremeno tražio svuda po gradu. Znatiželjno, uporno, ljubopitljivo. Ej te lude nježne godine. Magareće.

Onda mu se dogodilo nešto slično.

Jednog dana dok je stajao na obali i mijenjao mamce na udicama u meku zemlju pobodenih ribar-

skih štapova, iznenada, kada se najmanje nadao tome, ugledao ju je opet. Trčala je preko cvjetne livade uz rijeku i nasip prema Tvornici tekstila, tankovita, lepršava na povjetarcu, u nekoj novoj crvenkastoj haljini sa bijelim pojasom i zlatnom kopčom. Primijetio je kako haljina dolje pri šavu poruba ima jedan širi bijeli dio, zatim malo uži crveni, pa opet uski bijeli, a ostalo sve crveno, kratke rukave sa isto tako bijelim trakama na kraju, i kako lijepo leprša na vjetru kao i njena kosa. Trava je bila visoka, do koljena, za kosidbu, puna cvjetova, buba i leptirova. Njene noge sa šarenim dokoljenicama tako su lako doticale zemlju, pa je izgledalo kao da lebdi iznad tog šarenog livadskog čilima. Njemu se učinilo, u tom trenutku zanosa, da se sve ispred nje pokorno miče, i bilje i životinje, cijeli svijet, samo da joj napravi što slobodniji put. I kao da se sve u tom trenutku okrenulo naglavačke, livada, zgrade, visoki tvornički dimnjak, zelene krošnje stabala, rijeka, čak i plavo nebo sa Suncem, samo je ona bila u normalnom položaju – uspravna, ljupka i pomalo nestvarna.

A sve je trajalo tako kratko. Stefan je opet stajao nepomično, pomalo izgubljeno, zatečen tim trenutkom, nespreman da učini bilo šta. Ta ljupka djevojčica pojavila se tako iznenada, niotkud, tiho. I dok je trčala pored njega, malo podalje, on je gotovo nesvesno uspio samo da dovikne jedno poluglasno:

- Hej!

Djevojčica se polako okrenula, opet čarobno nasmiješila, blago mahnula rukom i produžila da trči. Gledao je za njom i divio se toj slici, a srce mu je stalo uzbudjeno da lupa. Kada se njena vitka figura na kraju izgubila dolje kod tvorničkog kruga, njemu je bilo žao što i sam nije potrčao za njom. Pogledao je zatim u osunčano nebo, pa u rijeku i livadu, nakon čega mu se sve oko njega učinilo nekako ljepše, kristalno čistije, ali i tiše. Osjećao je kako se sve vraća u normalan položaj, ali i da nešto nedostaje. Neka mala vatrica tinjala mu je u srcu i bio je svjestan da je to zbog djevojčice zlataste kose u crvenoj haljini koja je kao najljepši proljećni leptir upravo prolebjela lивdom pored rijeke.

- Vidio sam je ponovo, Luk – povjerio se Stefan svom najboljem drugaru. – Opet...

- Gdje si je vidio? – znatiželjno ga je prekinuo Luka.

- Na livadi. Na livadi pored rijeke gdje obično pecam.

- I?

- Ništa. Projurila je kao vjetar. Uopšte se nisam snašao.

- Kako? Zašto je nisi zovnuo?

- Jesam. Kasno. Samo je mahnula rukom i nastavila dalje. Kao da trenira trčanje.

– Možda. Ali vidim da si se ti zatalambao u tu twoju zlatokosu, drugar.

– Ma, ne. Nešto me tjera da saznam ko je ona – slaga Stefan.

– Nije to ni loše. Zaljubljen si u nepoznatu. A možda si sve to samo sanjao. U našim godinama kaže ujak Rade...

– Ma nisam sanjao. Gotovo sam siguran da nije iz našeg grada. Nekome je došla u posjetu.

– Ne znam. Ali se nadam da će te to proći – tješio ga je Luka. – U našim nježnim godinama kaže ujak Rade...

– Ma bježi i ti i tvoj ujak Rade – ljutito odbrusi Stefan i produži niz trotoar duboku udišući miris lipa.

Opet su se nizali dani i noći, bližio se kraj juna, a Stefan je i dalje dolazio na rijeku nadajući se da će ponovo ugledati tajnovitu djevojčicu. Ali nje nije bilo. Već je bezbroj puta pomislio kako se međusobno mimoilaze: dok ona možda trči pored rijeke, on je na drugom mjestu, dok on peca i stoji zamišljen na obali, ona je u gradu. Više se nije raspitivao za nju. Sve je čuvao u svom uzburkanom srcu, kao neku majušnu meku i toplu ptičicu, osjećajući kako ga ona golica. Nema boljeg skrovišta od ljudskog srca. I dalje je po

gradu potajno u svakom pogledu tražio njene oči, ispod svake zlatastoplave kose njen ljupki lik.

Eno je, činilo mu se dok je koračao ulicom iza grupe djevojčica i gledao u neku zlatastoplavu kosu, to je ona. To je njena figura, gipki hod srne, crvenkasta haljina, šarene dokoljenice... Ej, pa šta je ovim djevojčicama ove godine? Kakva je sada ovo moda? Otkuda odjednom toliko crvenkastih haljina i šarenih dokoljenica? Zar se sve moraju oblačiti isto ili slično?

Onda je s dječacima naveče sjedio na kamenom zidiću parka gledajući u povorku šetača na korzu koja je lagano prolazila ulicom gore i isto tako polako vraćala nazad.

„Zar ta djevojčica stalno negdje trči?”, razmišljaо je Stefan. „Zar i ona nema potrebu kao druge djevojčice da prošeta korzom i da se pokaže?”

– Hej, Romeo, nađe li ti tu tvoju zlatokosu? – zadirkivao ga je Siniša.

– Ma pusti me. Ne interesuje me više – lagao je Stefan.

– Možda si sve umislio – dodao je Nešo. – A možda je nakratko boravila ovdje kod nekog i već otputovala.

– Biće ipak da je njegova pjesnička duša sve to uobrazila. Kakva tajnovita djevojčica kad poznajemo svaki cvijet u našem vrtu – dodao je Luka.

– Pusti ti njih, drugar – javio se Nikola. – I sanjaj, brate. Šta ima ljepše od sna.

– Šta daš da ti otkrijem ko je i gdje ona? – šalio se Siniša. – Vjeruješ?

– Ne, ništa ti ne vjerujem. Pogotovo tebi. I pustite me.

Te posljednje junske večeri bile su posebno lijepe u gradu. Tople, s mirsom lipa, s mnogo mlađih tek stasalih djevojčica, koje su svake godine nakon oštih zima odbacivale svoju zimsku garderobu i kao najljepši cvjetovi procvjetavale u laganim haljinama i kratkim suknjicama. Sve ljepša od ljepše. Nasmijane, vesele, brbljive, kao svaka mladost.

I, opet, jednog popodneva, vozeći se nasipom svojim novim bicikлом, Stefan je ugledao nepoznatu djevojčicu. Sredinom rijeke, uzvodno, plovio je čamac. Ona je stajala na pramcu dok je nepoznati muškarac ravnomjernim pokretima veslao. Rijeka je bila mirna, sa tek primjetnim vjetrom, pa, ipak, njena kosa i haljinica lagano su lepršali. Nije moglo biti greške – to je bila ona, mada je čamac bio podaleko od obale.

Zaustavio je bicikl i netremice pratio njihovo kretanje. A kada je čamac malo odmakao naprijed, on je vozeći se na biciklu počeo da ih prati. Promicala su stabla vrba i topola, letjele preplašene ptice, neki pas je pretrčao nasip, dječaci su šutali loptu na livadi, ali

Stefan je vidio samo čamac i zagonetnu djevojčicu na njemu. Ona je i dalje stajala mirno, očito uživajući u tome, jer ni jednom nije pogledala ni lijevo ni desno.

Odjednom je čamac zastao. I Stefan je spustio noge na zemlju opkoračivši bicikl. Djevojčica je i dalje kao sfinga stajala na pramcu čamca. Onda se začuo zvuk motora. Prokleti motori. Čovjek je uključio motor i čamac je velikom brzinom počeo da reže zelenu rijeku i grabi naprijed. Stefan je brzo počeo da okreće pedale, svom snagom, sve brže i brže. Vidio je kako se djevojčica spušta i sjeda na vrh čamca, kako se njena kosa talasa na vjetru i kako čamac sve većom brzinom odmiče prema sjeveru. Bio je sve dalje i dalje, sve manji...

Stefan se nemoćno spusti na zemlju i leže na leđa. Bio je sav mokar od znoja. Neki veliki šarenici leptir zaigra mu oko glave, u dubini neba primijeti kako je gotovo na mjestu lebdjela neka ptica širokih krila, dok su se u polju čuli glasovi dječaka. Zvuk čamca se izgubio što je značilo da je bio veoma daleko. Opet nije sreo i upoznao djevojčicu.

– Gdje si bio? – doviknuo mu je Luka pri povratku.

- Na rijeci. Vozio sam se malo nasipom.
- Tražio vilu?

Stefan samo odmahnu rukom i ubrza bicikлом niz ulicu.

Prošao je cijeli juli, došao i avgust, vreo, pomalo tih. Grad je nekako opustio i postao utišan u svakom pogledu. Samo je rijeka oživjela jer se na nju spustio cijeli grad i svako željan osvježenja u njenoj čistoj vodi.

– Stefane! – začuo je jednog dana prije nego što je stigao s obale da skoči u duboki vir.

Okrenuo se i ugledao Nikolinu.

– Nikolina!!! – obradovao se Stefan. – Otkuda ti tu? Zar nisi u Parizu?

– Nisam već dugo. Oko dva mjeseca. Spremam ispite ovdje kod kuće.

– Kako to da te nisam sreo?

– Imala sam mnogo obaveza, a nisam stalno nisam bila u gradu. Sjedi malo s nama.

Sjeo je u travu pored nje i nekoliko djevojaka. Sve su bile mnogo starije od njega, studentkinje. Jedna od njih razgledala je neke fotografije vraćajući jednu po jednu u kutiju. Njegovu pažnju odjednom je privukla fotografija s rijekom i čamcem.

– Izvinite, da li mogu da pogledam tu fotografiju koju držite? – zamolio je djevojku.

– Naravno – odgovorila je ona pogledavši ga značajeljno.

Uzeo je fotografiju i ostao bez riječi. Na njoj su bili rijeka, čamac, na čamcu djevojčica u crvenkastoj haljinici s bijelim obrubom i velikom zlatnom kopčom, zlataste kose, nasmijana, raširenih ruku, kao da ga doziva i prkosí.

– Ko je ovo? – upitao je uzbudjeno.

Javila se jedna djevojka sa lijepom plavom kosom gledajući ga pavo u oči.

– Simona, moja sestrična.

– Sviđa ti se? – upitala je Nikolina sa zagonetnim osmijehom na usnama. – Poznajem je. Bila je tu s nama cijeli juni i polovinu jula.

– Sada je na moru – dodala je djevojka.

– A gdje živi ona? - upitao je Stefan ne dižući pogled s fotografija koje je sve brže pregledao i sa kojih ga je gledalo prekrasno Simonino lice.

– U Parizu, naravno. I ja tamo studiram.

Nije više progovorio ništa. Ni čuo. Samo je i dalje gledao fotografije, sve pažljivije, sporije, u krug.

A sa svake od njih gledale su ga prekrasne Simonine oči.

PRVA LJUBAV

Dozrijevaju male smokve u našem vrtu pored mora. Vidim to odmah po našem dolasku, čim sam pretrčala veliku terasu i nagnula se na ogradu. Terasa je prekrivena lišćem, sitnim grančicama, starim novinama koje je vjetar donio iz susjednih kuća, a uz zid su izrasli visoka trava i korov, pomalo već požutjeli od ljetne vrućine. Vidi se da dugo nismo boravili ovdje.

Pet malih stabala smokava u pravilnom redu, gotovo jednake veličine, glatke kore, lijepo razgranate, kao da me zovu da se što prije popnem među njihove grane. A odmah tu ispod visokog zida od klesanog kamena, preko pješčane stazice koja razdavaja naše dvorište od mora, kao iskrice svjetlucaju odbljesci sunčanih zraka na mirnoj i azurno plavoj površini mora. U vrtu je i nekoliko stabala patuljastih maslina, dvije palme, kameni sto s klupama, roštilj i moja ljuljačka bez sjedalice koju smo zajedno s lancima na kraju prošlog ljeta i preko zime spremili u vikendicu.

Želim odmah da posjetim moje male smokve i uberem par zrelih plodova, možda kroz željeznu kapiju da otrčim i na pješčanu plažu, ali me u toj namjeri prekida majčin glas:

– Milice, dijete! – cvrkuće moja mama. – Pomozi mi da ove stvari unesem u kuću.

I, šta mogu. Male smokve će morati da sačekaju. Prilazim kolima iz kojih tata istovara stvari. A njih je veoma mnogo. Šta sve nismo ponijeli i nije mi jasno kako je sve to stalo u kola. Eto zašto je meni bilo nedobno tokom cijelog dugog putovanja. Unosimo sve te stvari i bez nekog reda ostavljamo u kući. Znam da će tata posljednje skinuti naše bicikle s krova auta.

– Milice, Milice! – ljuti se mama. – Pazi kuda gaziš.

Primijetila je da sam nepažnjom zgazila jedan cvijet uz stazu. A nema nikoga na svijetu da više voli cvijeće od moje mame. To je cvijeće do našeg dolaska plijevila i zalijevala komšinica Jelena. Sada će mama kada se vide i pozdrave da joj u znak zahvalnosti uruči mali poklon, koji je dugo birala i već odavno naminjila.

– E, baš se rastrgnula – ljuti se tata. – Kao da joj je bilo teško počistiti terasu, a možda malo počupati i travu uz zid. Ne bi joj ruke otpale.

Znam ja njega. Sada će on to brzo učiniti. Uzeće rukavice, metlu, alat... i nakon kratkog vremena terasa će bljesnuti novim sjajem. A onda će još danima, kada se bude činilo da je sve već urađeno i na svom mjestu, moj vrijedni tata dugo cunjati oko kuće, nešto popravljati, bojiti ogradu i na kraju popeti na krov da namjesti crijeplji koji je bura pomjerila, a mama će odozdo ukočena i prestravljeni da kuka i da ga moli da siđe.

– Kao da je tebi to nužda – reći će brižno mama.
– Plati majstora koji to zna.

Tata će na kraju, kada se učini da više zaista nema šta da se radi, ili kada se umori, zadovoljno sjesti za sto na terasi, otvoriti pivo i dugo mirno gledati u plavetnilo mora. Onda će mu se pridružiti i mama, a na mene niko neće obraćati pažnju.

Zru male smokve u našem vrtu. Jutro je, ljetno, toplo, plavetno i lijepo. Otvaram oči probuđena glasovima s duge pješčane plaže. Kroz odškrinuta vrata, preko balkona, iz svoje sobe i kreveta, vidim kako djevojčice i dječaci žure da se popnu i spuste niz tobogan. Njihov smijeh je radostan i glasan. Svih pet stabala smokava prekriveni su gustom mrežom. To je tata poranio da ih zaštiti od drskih kosova koji neuromorno jurišaju da kljucaju njihove male svijetle oči. Tako baš uvijek kaže moj tata. Kao da smokve zaista

imaju male svijetle oči. Ne razumijem ga baš dobro, ali nije ni važno. Njegova ljubav prema tim stablima koje je sam zasadio je velika. Istina, pomagao mu je i djed, ali on je samo odabrao sadnice i odozgo s terase nadgledao cijeli posao, da sve bude kako valja, dajući uputstva kolike rupe da se iskopaju, koliko humusa da se doda i kako, na kraju, da se pobodu štapovi uz krhka stabla.

Skačem iz kreveta i trčim u prizemlje. Brzo završavam doručak sa željom da što prije odem na plažu. Stalno razmišljam o Stefanu. Jedva sam čekala da dođemo na more. Naše poznanstvo od prošlog ljeta trajalo je veoma kratko – samo jedan dan. Mi smo se spremali za povratak s ljetovanja, a on i njegovi su tog dana tek doputovali. Kuće su nam podalje jedna od druge, pa zato ga sinoć, ako su i oni došli, nisam mogla vidjeti.

Na plaži je živo i veselo. Na sve strane glasovi i smijeh, naročito djece. O gužvi i da se ne priča. Uvijek je tako. Svi već ujutro rano porane da zauzmu mjesta, rašire svoje ležaljke i peškire za sve, a onda pomalo kasnije dolaze na ta svoja zauzeta mjesta. Već tamo dalje od pješčane plaže na kamenitoj obali nije tolika gužva. Moguće je naći i neko usamljenije mjesto. Još dalje nalaze se lijepе uvale u koje odlaze oni sa barkama.

Obilazim plažu cijelom dužinom i nazad, ali Stevana nema. A kako i da ga primijetim u toj masi i mravinjaku, kada se čini kao da su svi isti. Šta se to sa mnom događa? Ne mogu da objasnim. Baš blesavo. Djevojčica juri dječake, rekao bi zajedljivo moj rođak Nešo. Ali, baš me briga, mislim, samo da ugledam Stefana. Uostalom, niko i ne zna za tu moju malu tajnu. Ko zna zašto ja zvjerlam. Malo se ljudi ovdje međusobno poznaje. Čuju se mnogi jezici, neki od njih meni i nepoznati. Mnogo je glasova djevojčica i dječaka, ali ne i Stefanov.

Velika vrućina tjera me da zaplivam u moru. Kako ljepota! Ravnomjerno zamahujem rukama dok se udaljavam od obale. More je kristalno čisto, toplo me miluje i osvježava, dok se zlatne iskrice sunca lome i odbijaju od njegove površine. Plivam daleko i razmišljam kako samo koju godinu unazad nisam znaла plivati, kako su me mama i tata učili toj vještini, a kada sam i proplivala, nisu mi dozvoljavali daleko od sebe. Sada više ne brinu. Jesam li ja to stvarno narašla? Mama i tata su gore na terasi zaokupljeni nekim svojim razgovorom, a ja potajno tražim Stefana, svoju simpatiju. Plivajući nazad vidim u dubini jata velikih riba i jednu morsku zvijezdu na pijesku u dubini. Neka je. Zaroniću po nju poslije.

Kasnije ležim nauznak na sitnom pijesku zaronjennog pogleda u plavom nebu posmatrajući galebove kako kruže u mirnom letu. Osluškujem glasove pored sebe. Ne dižem glavu, ali slušam.

– Ti si nemoguće dete! – kori mama sina. – Zašto se ne ugledaš na Stefana?

– Ali, mama... – razvlači nadugačko dječak.

– Nema tu nikakvog ali, ali. Tačka! – kaže ljutito žena. – Ne ideš i gotovo. To je opasno. Ostaješ tu.

Krajičkom oka gledam snuždenog dječaka i na neki način mi je žao što neka njegova želja nije ispunjena. A ko je Stefan, mislim i pitam u sebi. To sigurno nije moj poznanik.

Dječak se potom vraća s velikim sladoledom i opet pokorno sjeda do majke. Lijep je, crnokos, pametnog lica. Ha, mogla bih i ja jedan, kažem u sebi i odlažim do prodavca sladoleda. Onda sjedim na peškiru i zadovoljno ližem slatknu kupicu. Sunce nemilosrdno peče. Možda bi bolje bilo i ne izlaziti iz mora, toliko je toplo. Plivam ponovo. Dugo.

Kasno po podne, nakon ručka, opet sam na plaži. Sve dok Sunce ne počne da se spušta iza planine. Nema ništa ljepše od predvečerja na moru. Kupači, oni manje uporni, možda ogladnjeli, polako napuštaju plažu. Kao da i ne znaju šta propuštaju, kakvu lje-

potu, ostavljajući svu tu blagodat i dragost, ne vidjevši je do kraja, a nikako je ne bi trebali propustiti.

More se umiri i postane ravno kao ogledalo. Nestrane i najmanjeg daška vjetra koji stvara talase. Sve se utiša, a blago rumenilo prospe po njemu i sve zatreperi od zlatastog sjaja. Kao da se i ono sprema na počinak i odmor, dok se Sunce polako spušta za planinu, isprva sasvim lagano, a onda sve brže i brže. Na kraj, kada se velika crvena lopta spusti do samog vrha planinskog vijenca, započne njeno tonjenje s druge strane. Kao da neko sjajni zlatni novčić ubacuje u kasicu. Morska površina se još jače užari od rumenila, pa izgleda kao da je neko po njemu prosuo istopljeno zlato. Vraćaju se barke prema obali sa kupačima iz mnogobrojnih pješčanih uvala obraslih borovom šumom. Čuje se pjesma i glasan smijeh jer svi pokušavaju da nadjačaju zvukove motora.

Još sam na plaži i nemam uopšte želju da odem. Ostali su samo najuporniji. Iz daljine vidim grupicu djevojčica i dječaka koji idu prema meni. Neko od njih svira gitaru. Kada se približe, vidim da nikoga ne poznajem. Bučni i razigrani odlaze dalje. Smiju se i nadvikuju. Polako se podižem i spremam svoje stvari. Polazim kući. Pale se prva svjetla. Već je blagi sumrak.

To prvo veče, dok šetam s mamom i tatom rivom sa mnoštvom drugog svijeta, odjednom iz daljine sa strane primjećujem Stefana. Dok prolazim pored njega pomalo oborenog pogleda, namjerno tako, krado-mice ispod oka promatrajući ga, plašeći se da me neće primijetiti, on mi se veselo javlja.

– Milice, čao!

Sva uzdrhtala, uzbudena, usplamtjela, kao da će poletjeti stidljivo mu pružam ruku.

– Čao! – prozborim tiho.

– Kad si stigla? – pita Stefan dok moji produžvaju koračati.

– Sinoć – odgovaram pomalo zbumjeno i kratko promatrajući dugonogu šmizlu pored njega s ravnom crnom kosom i upadljivim tamnim naočarima na licu. „Ko mu je sad' ova?”, pitam se ljubomorno.

– Upoznaj moju Taru – prekida mi misli Stefan pokazujući na djevojčicu.

Nevoljko pružam ruku i ne gledajući djevojčicu nego mamu koja je zastala malo podalje sa širokim osmijehom na licu.

– Tara – kaže djevojčica s ozbiljnim izrazom lica.

– Vidjećemo se kasnije – kaže Stefan.

– Dobro – odgovaram hladno. – Vidimo se.

Tako je i bilo. Nakon maminog i tatinog zadirkivanja kako sam, eto, konačno našla svoga princa, a ja se

kao malo durila, pa oni prestali da me zezaju i odveli na terasu na sladoled, Stefan se zaista pojavio. Vidjelo se odmah da me traži. Bio je sam. Učtivo je pozdravio i zatražio od mojih da prošetam s njim. Oni su se složili. Naravno, mama nije propustila da me ne upozori na vrijeme i do kada se moram vratiti. Nikako ne smijem da se zadržim do kasno. Kao da i ona nije bila mlada i prvi se put zaljubljivala. I to sigurno ne u tatu. I kao da i ja ne bih mogla da se zadržim koji sat duže u šetnji. Ljeto je, na godišnjem smo odmoru, nema škole i učenja, nikakvih obaveza, pa zar ne bi moglo koji sat više, mama? Ne bunim se, ne pitam ništa. Pomalo zbumjena odlazim sa Stefanom.

Koračamo duž plaže, van gužve na rivi. Po pijesku sjede usamljeni parovi. Odozdo od hotela čuje se muzika. Osjeća se miris mora i borovine. Sasvim mali talasi zapljuškaju obalu pomicući pijesak i sitne oblutke. Neko svira gitaru i pjeva dok ga prate nevješti glasovi. On pjeva lijepo, milozvučno, zaista dobro. Stefan mi veselo priča o svojim doživljajima tokom godine, školi, drugarima, a i ja njemu. Spominjemo i naša ne baš česta pisma. Kao da smo se stidjeli jedno drugoga. Zbumjena sam, s nekom vatrom i rumenilom na licu, kao da gorim, nespretna i pomalo spetljana. Isto je i sa Stefanom, osjećam to. Kao da ne znamo šta bismo s rukama, s našim ustrptalim srcima i tijelima.

– A ko ti je ona Tara? – neodolivši upitala sam Stefana.

Zastao je, nasmiješio se, pogledao me pravo u oči, kao da je osjetio moju malu ljubomoru, odgovorio:

– A, to, ne brini. Tara je moja sestričina iz Švedske. Ujak ju je poslao da kod nas provede ljeto, pa smo zajedno doputovali i na more.

Bilo mi je odmah lakše. Neki mali teret pao je s mojih grudi. Lice mi se razvedrilo, a neobjašnjivo olakšanje prostrujilo cijelim tijelom.

Ljeto je polako teklo svojim tokom. Svaki novi dan donosio je nešto novo i lijepo. I baš svaki je bio ispunjen do kraja, svaki trenutak za pamćenje. Doživljajili su se redali jedan za drugim. Kao da su žurili da se sustignu. Stefan me upoznao sa svojim društvom. Brzo sam se uklopila u tu veselu grupicu djevojčica i dječaka koji su došli na ljetovanje sa svih strana. Prihvatali su me kao da se poznajemo odavno. Zavoljela sam i Taru. Ona se trudila da govori što bolje srpski jezik, ali joj to nije baš uspijevalo. Bilo je komičnih situacija i dok su joj se drugi smijali, izbjegavala sam da joj to dam do znanja. Ona je to osjećala i zato se najviše vezala uz mene.

– Milice, ja mnogo umor od plivati – govorila je Tara. – Kako ti tako lako plivati?

– Opusti se, Tara – odgovarala sam. – Morska voda je tako gusta pa će te sama držati na površini.

Onda sam se okretala na leđa, umirivala i pokazivala kako se može mirno ležati na površini mora kao da se spava. Tara je bila srećna što se trudim oko nje.

– Ti, Milica, dobar devojčica – cvrkutala je Tara. – Ti doći u Švedska, ti moj sestra.

Jednog dana, sredinom avgusta, u predvečerje, Stefan me pozvao da se popnemo na brdo iznad naselja. Još nikada to nije učinio, a volio bi odozgo pogledati na kuće, plažu i more. Nisam znala koliko nam vremena treba za to, plašila sam se da ćemo ostati predugo, ali moje malo ludo srce koje je kucalo uzbudeno na svaku njegovu riječ i osmijeh, nije moglo da odoli. Pristala sam i krenuli smo strmim puteljkom penjući se sve više i više iznad uskih uličica i crvenih krovova. Vidik je svakim trenutkom postajao sve ljepši. Pa, ipak, trebalo nam je gotovo sat vremena penjanja između suhozida, malih vrtova s maslinicima, ponekom polusrušenom kamenom kolibom i na kraju, na samom vrhu, crkvicom. Oko nje je bila mala zaravan ograđena masivnim kamenim zidom. A kavak se tek divan pogled pružao sa brda. Zaista bi bilo šteta ne posjetiti to mjesto. Činilo se da je naselje tu na dohvrat ruke, ali nije bilo tako. Duga pješčana plaža

u polukrug još je bila puna kupača, sitnih kao mravi. U daljini se vidjelo ostrvo, pusto, golo, bez raslinja, sa strmim obalama. Poneka jedrilica mirno je plutala sa svojim bijelim jedrima, dok su brzi gliseri koji su rezali morsku površinu ostavljali dugi bijeli trag i talase iza sebe.

Ovlaš, stidljivo, kao slučajno, dotaknula sam Stefanovu ruku. On je gledao u daljinu zadriven krajolikom. Zar nije osjetio moj dodir? O, jeste! Drhturila sam. Sva ustreptala kao lane. Kao da se zemlja pomicala ispod mene. Ali zbumen je bio i moj lijepi dječak dok je uzimao nježno moju ruku. Pomalo nespretno, on me odjednom zagrljio, a zatim, prvi put u životu, osjetila sam topli poljubac na svojim mekim usnama.

Koliko smo to mi dugo ostali na brdu kod crkvice? Tek, rani sumrak sa purpurnim crvenilom na zapadu, odjednom nas je probudio i dao znak da je vrijeme za povratak. A onda smo kao poludjeli požurili da se što prije vratimo.

– Ma gdje si ti, derište jedno? – ljutito me dočekala mama idući vrtnom stazom prema meni. – Daću ja tebi, balavice jedna!

Stajala sam ukočeno. Ni makac. Šta će biti, biće. Šta mogu. U pravu je. Kriva sam. Otišla sam bez pitanja, zadržala se predugo, već je noć, a ona je sigurno umirala od straha čekajući me da se vratim s plaže,

razmišljajući da mi se nije dogodilo kakvo zlo. Možda me je uporno i tražila, sva izbezumljena i uspaničena.

– Gdje si bila? – pitala je zamahujući rukom ali je i ne spuštajući.

– Sa Stefanom, na brdu, gore kod crkvice... – pokazivala sam rukom. – Nije se ništa desilo.

Prišao je i tata, moja zaštita, nasmijan, veseo, nekako zagonetan, kao da je sve vidio, kao da je bio na brdu i virio iza zida.

– Pusti je! Zar ne vidiš, kćeraka nam se zaljubila – rekao je zagrlivši me i privio uz sebe. – Došlo je i to vrijeme.

Pripijala sam se čvrsto uz njega obgrlivši ga objema rukama, kao uplašena ptičica koja je odjednom našla sigurnu zaštitu, u gnijezdu. Onda se i mama nekako toplo i dobroćudno nasmijala, naprsto otkravila, pogledala me duboko u oči i pomilovala po kosi. Nježno, toplo, s neizmjernom ljubavlju. Kakav iznanadni obrat.

– Prva ljubav – rekla je, a zatim uzela za ruku i povela u kuću.

Kao da sam ja mala djevojčica.

DJEVOJČICA TUŽNIH OČIJU

Krajem ljeta, s prvim žutim listovima i sve češćim kišama, u kuću do naše doseliše se novi stanari. Kuća je bila dugo prazna, zaključana, nekako oronula i zaboravljena u tišini. Djed Gustav, koji nam je branio da prvo beremo trešnje, zatim jabuke i na kraju dunje, žute, mirišljave, velike kao dinje, odselio se prodavši kuću. Prostrano dvorište sa popločanim stazama, aleje cvijeća i stara šupa u dnu, obrasla mahovinom, drvećem i pretrpana starudijom, postadoše naše omiljeno mjesto za svakodnevnu igru.

Moj drug Gaša, zvani Klupoder, stalno je imao nove ideje za igru. Cijelo smo ljeto proveli u tom dvorištu. Znali smo svaki kutak, svaku travku, svako drvo. Ali, pred početak školske godine Gašina tetka odvede Gašu na stanicu, a zatim u grad, gdje mu je živjela majka, i ja tako ostao sam. Usamljeno sam švrljao oko kuće i pronalazio stvari koje smo Gaša i ja izvadili iz šupe. Dozrijevale su dunje, lepršali prvi žuti listovi i sve češće padale kiše. Kuća do naše opet

mi je postala neinteresantna, kao i kada je u njoj živio djed Gustav.

Jednog dana, pred veče, dok sam dugom stazom gurao obruč, pred kućom se zaustavio kamion pretrpan namještajem. Pobjegao sam u svoje dvorište i gledao preko visoke ograde. Grupa radnika istovarila je stvari, unijela ih u kuću i otišla. Drugi dan još nekoliko puta su dolazili i odlazili. Ujutro sam iz svoje sobe čuo glasove radnika koji su uređivali dvorište, a kada sam pogledao kroz prozor, kuća mi se učinila ljepšom. Ona je to i bila, jer su je radnici okrečili, a dvorište je bilo počišćeno i svijetlo kao umiveno.

Poslije nekoliko dana došli su i novi stanari. S nestrpljenjem sam očekivao da vidim hoće li imati dječaka, što sam žarko priželjkivao, ali imali su djevojčicu. Malu, sitnu, lepršavu kao pahuljicu. Vidio sam je isti dan. Bila je lijepa i nježna. Imala je plavu dugu kosu i bijelu haljinu sa tačkicama. Sjedila je u dnu dvorišta s lutkom u krilu i kao da svijet nije postojao oko nje. Ni da okrene glavu. Cio dan vrzmao sam se oko ograde, ali me ona nije primjećivala. Onda sam se dosjetio: šutnuo sam loptu preko ograde i zovnuo je:

– Hej!

Podigla je glavu i pogledala sasvim mirno i nezainteresovano prema ogradi.

– Dodaj mi tu loptu! – zamolio sam je zbumjeno.

Prišla je polako ogradi noseći moju probušenu loptu.

– Ti stanuješ tu? – upitala me pokazujući rukom prema našoj kući.

– Već dugo – odgovorio sam crveneći kao paprika.

– Ja sam Kaća.

Rekoh joj svoje ime.

– Mi smo se juče doselili.

– Znam.

– Vidio si?

– Da. Igrao sam se ranije tu u dvorištu s Gašom Klupoderom.

– Ko ti je to?

– Moj drug. Gavrilo Petrović, zvani Klupoder.

– Zbog čega su ga tako zvali?

– Ponavljao je tri puta isti razred.

– Tri puta?!

– Tri puta.

– Jesu li ga tukli?

– Nisu. Nije se bojao tetke s kojom je živio, a majka mu je bila u gradu.

Primijetio sam da ima krupne i tužne oči, kao da su u njima stalno suze, i dvije male jamice kraj usana kada bi se nasmijala. Mršave ruke s dugim prstima nježno su držale lutku koja joj je lijepo pristajala.

Ispričala mi je dosta toga o svojoj mami i tati, koje je knjige pročitala i da će ići u isti razred kao i ja kada počne škola. Bila je brbljava, kao sve djevojčice.

Sutradan sam prešao u njeno dvorište. Opet sam se mogao igrati u staroj šupi, ali više nije bilo Gaše Klupodera, nenađmašnog pronalazača igara, već sam ih se morao ja dosjećati. Ništa nije bilo isto. Kaća je bila prava djevojčica i prva s kojom sam se družio. Nije znala ili nije htjela da se igra igara koje sam ja predlagao, već je htjela da u svakoj bude prisutna lutka. Trudio sam se jedno vrijeme da udovoljim njenim željama, iako mi se to nije sviđalo.

Jesen je brzo dolazila u našu varoš. Breze pod prozorom imale su sve manje lišća, svuda su mirisale dunje i jabuke, a rijeka iza kuće postajala je sve dublja. Stalno sam bio s Kaćom. Postali smo nerazdvojni prijatelji. Po cij dan provodili smo zajedno.

– Dosta mi je ovih igara! – rekoh jednog dana.

Kaća se trže i pogleda me svojim dubokim, tužnim očima. Bila je iznenađena. To od mene nije očekivala. Bolećiv osmijeh ukoči se na njenom licu, a one dvije jamice postadoše još ljepše. Gledala je čas mene čas svoju lutku, koja je bila uredna i lijepa kao i ona. Pokajah se zbog svojih riječi. Kaća je i dalje stajala pred mnom, mirna, oborenog pogleda, skupljena

u svojoj haljinici, činila mi se još nemoćnijom, manjom, ljupkijom.

– Ti... – promuca zbumjeno kao da će zaplakati.

– Idemo u zamak – rekoh brzo. Bojeći se da me ne preduhitri, dodadoh: – Ponesi i svoje igračke, svoju lutku.

– Strah me je visina.

– Ne moraš da se bojiš kada si sa mnom – rekoh važno.

Stari zamak nalazio se na najvećem brijegu iznad varoši. Nije služio ničemu, ali je bio dobro očuvan. S najviše njegove kule prostirao se lijep vidik sve do grada. Ljudi iz varoši rijetko su odlazili do njega, ali su zato izletnici često navraćali. O njegovim zidinama su kružile čudnovate priče, koje su kod nas djece izazivale jezu, a i stariji nisu ostajali ravnodušni. Dok je u varoši bio Gaša Klupoder, često smo odlazili gore. Čini mi se da on nije znao za nikakav strah. Život kod siromašne tetke nije milovao Gašu i on je još od malih nogu naučio da se ne plasi. Tako sam i ja zavolio zamak i s njim odlazio tamo. Ali od kada je Gaša otišao u grad, nisam išao nijednom.

Kaća i ja smo se dugo penjali uz brijeđ. Dan je bio sunčan, bez ijednog oblačka. Iza nas je ostajala naša varoš, otkrivajući nove i nove krovove. Svuda je bilo mirno. Kaća je zastajkivala, okretala se, gubila igrač-

ke i vraćala se da ih pronađe, ali smo na kraju ipak stigli.

– Popećemo se na kulu – rekoh gledajući u visinu.

Kaća prvo začuđeno pogleda mene, a onda zidine kule.

– Ja ne smijem – reče tiho.

– Ne boj se, Kaća. Vidjećeš samo kako je to lijepo.

– Strah me je visine.

– Daj ruku! – rekoh pomalo drsko.

Poveo sam je uz kružne stepenice. Išla je polako, zastajkujući i morao sam da je vučem za ruku. Osjećao sam kako strah osvaja njeno tijelo. Ruka joj je bila vlažna a oči još veće i tužnije, kao da će iz njih svakog trenutka poteći suze. Mora da joj je srce jako kucalo dok sam je i dalje vukao stepenik po stepenik.

Odjednom, negdje ispod krova, probuđeni našim glasovima i koracima, preplašeno zalepršaše golubovi i iznad naših glava strelovito odletješe u daljinu. Kačine tužne oči postadoše kao provalije. Veoma uplašena počela je da plače i bježi niz strme stepenice. U prvom trenutku nisam se od straha ni sam snašao i pustio sam njenu ruku. Bježala je sve brže i pri samom dnu spotakla i pala. Kada sam došao do nje, iz koljena joj je tekla krv. Plać je postajao sve jači.

-
- Ne boj se, Kaća – tješio sam je tiho.
 - Krv...
 - Pa šta?! Daj tu krpicu, previćešmo ranu.
 - Boli, boli... – plakala je ona, dok su joj se krupne suze slivale niz lice.
 - Nije to ništa, vidjećeš...
 - Šta je ono bilo?
 - Golubovi. Oni su dobri.
 - Ma ne vjerujem ti.
 - Ma golubovi, kad ti kažem. Gaša i ja...
 - Ti i taj tvoj Gaša Klupoder! – prekide me. – Mogli smo nastradati.
 - Zar od golubova?
 - Nisu to bili golubovi.
 - Uh, što si tako nepovjerljiva! Dodji da ti pokazem.
 - Neću.
 - Kako ćeš onda znati da li su ili nisu bili golubovi?
 - Nije važno.
 - E, kako god hoćeš – rekoh pomalo drsko penjući se ponovo uz stepenice, ostavljajući je da sjedi na prvom stepeniku.
- Uplašena da ne ostane sama, pošla je bojažljivo za mnom.
- Ti se ne bojiš?

– Ne – slagah. U stvari, iako sam znao da su to bili golubovi, osjećao sam pomalo strah.

Popeli smo se na vrh kule. Kaća je bila oduševljena. Na sve strane prostirao se veličanstven vidik. Znao sam da se plaši, ali je savladala strah zbog mene. Pokazao sam joj mjesto gdje su se skrivali golubovi. To ju je umirilo.

– Ti si dobar dječak – kaza u jednom trenutku pomilovavši me blago po obrazu.

Iznenadih se zbog toga. Nisam to očekivao od Kaće. Bilo je neočekivano, kao iz neba. Tako samo djevojčice znaju. I dok sam još osjećao vatru u obrazima zbog tih riječi i dodira, Kaća pritrča i obuhvati me rukama oko vrata. Vatra mi obuze cijelo tijelo. Bio sam zbumjen. Kao da sam padao s kule. Činilo mi se da letim čistim nebom zajedno s Kaćom držeći je za ruku visoko iznad varoši i rijeke koja je krivudala u daljinu.

A tu do mene stajala je djevojčica tužnih očiju u kojima se ogledalo plavo nebo, nježna mala Kaća, sva ustreptala, nasmijana, zanesena i oslobođena straha.

PETROF

Djevojčica me je uzela za ruku i povela stepeništem u gornji dio njihove velike kuće.

– Pokazaću ti nešto – rekla je. – To moraš vidjeti.

Pošao sam stidljivo gledajući u svoje bose i prašnjave noge koje su ostavljale bijeli trag na besprije-korno čistim drvenim stepenicama. U poređenju s njom, ličio sam na pravo strašilo. Bilo me je sram. Šta ako se pojavi njena majka i vidi me u mojim ritama, prašnjava, raščupane kose, s praćkom u zadnjem džepu farmerki...? Ali tada nisam imao kuda. Ona me je uporno vukla uz lakirano stepenište i uskoro smo se našli u prostranoj polukružnoj sobi na mansardi, s velikim prozorima i otvorenim vratima kroz koja se, preko terase, vidio bujni park iza kuće. Guste zelene grane stabala dopirale su do samih stakala.

– Vidi! - pokazala je prema prozoru.

U uglu sobe stajala je neka velika bijela sprava na kojoj je krupnim zlatnim slovima pisalo PETROF. Tada nisam znao da je to klavir. Mome i onako veli-

kom uzbuđenju nije bilo kraja kada se sobom razlio milozvučan zvuk, nakon što je ona prišla i prstom dodirnula nešto što ja u prvi mah nisam vido.

– Odsviraču ti nešto – rekla je šireći svoja usta u drag osmijeh.

Privukla je stolicu i sjela.

Onda je prstima počela dodirivati male pločice pomjerajući ruke lijevo i desno. Izgledala je vrlo ljupko sjedeći na stolici i svirajući. Stajao sam pored nje uzbuden i nespretan. Sobom je odzvanjao zvuk koji do tada nikada nisam čuo. Bio sam očaran i Anom i muzikom.

– To je Šopen – rekla je važno gledajući me krupnim plavim očima u kojima je bilo puno samopouzdanja i želje za dokazivanjem. Kako to ona zna, čudio sam se gledajući uzbudočeno čas u nju, čas u prste koji su vješto skakutali.

– Učiš li ti svirati klavir? – upitala me kada je prestala svirati.

– Ne! – odgovorio sam nespretno i pomislio: „Čuj, klavir, a piše PETROF!“

– Ja će te učiti – obećala je opet samouvjereni i važno.

Iz prizemlja kuće začuo se ženski glas:

– Ana, kada si se vratila?

-
- Maloprije, mama – odgovorila je potrčavši do ograde stepeništa gledajući u prizemlje kuće.
 - Dođi da jedeš – rekla je njena mama tišim glasom.

- Tu je i moj novi prijatelj.

- Dobro, dovedi i njega.

„Šta sada?”, pomislio sam. Bio sam ljut na samog sebe. Koga sam vraka morao da virim kroz ogradu, ali sam se odmah sjetio da mi to nije prvi put. Uvijek kada sam prolazio pored te kuće zastajkivao sam kraj visoke željezne ograde, hvatao se za šipke i gledao na prostrani zeleni travnjak, grmove ruža i drugog cvijeća pored duge bijele staze sve do prostrane verande. Nešto me privlačilo tome mjestu. Sve je tu bilo nekačko neobično, uredno, kao u snu. Tako je bilo i toga poslijepodneva kada me Ana primijetila i pozvala da uđem i razgledam baštu i kuću izbliza. Mislio sam da prođem samo kroz željeznu kapiju pa da se vratim, zatim smo u razgovoru došli do verande, a kada me pozvala da razgledam kuću iznutra, opirao sam se, nećkao, pokazivao na prljave noge, pa ipak ušao u verandu. Zatim smo prošli dugi hodnik, ogromnu sobu s crnim kožnim foteljama, visokim policama s knjigama od poda do tavanice, kaminom i, najzad, penjući se stepenicama, u sobu s klavirom za koju mi je rekla da je njena.

Znao sam da sada moram proći istim putem, a najradije bih od stida propao u zemlju. Već sam zamisljao njenu majku kako iza mene čisti tragove koje sam ostavio na stepenicama i tepihu. Izbjjeći susret s Aninom majkom nisam mogao, a takav nisam želio dolje. Otezao sam silazak i stalno nešto zapitkivao kako bih produžio neizvjesnost, nadajući se da će nekako ipak uspjeti šmugnuti na ulicu, na slobodu. O šta bih samo dao da sam se u tom trenutku mogao naći izvan kuće. Zaista me bilo stid moje skromne odjeće, pocijepanih farmerki i izbljijedjele košulje. Mogao sam barem noge oprati.

Ana se trudila da odgovori na svako moje pitanje. Brzo smo se upoznali i izgledalo je kao da se već dugo znamo. Njoj je kao i meni ovaj susret bio drag. Htjela se svakim svojim pokretom pokazati kao vrijedna i pametna djevojčica, što ona u stvari i jeste bila. Ali, iz prizemlja se ponovo začuo glas njene majke:

– Ana, hajde, dodîte!

– Odmah, mama... silazimo – zacvrkulala je ona i pošla prema stepeništu očekujući da i ja krenem. A ja sam imao još mnogo bezveznih pitanja.

Zastao sam. Što nisam ptica pa da kroz prozor odletim u park. Šta da preduzmem?

– A da još malo sviraš... – promucao sam nevoljko. – Jako mi se to sviđa.

– Zaista ti se svida kako sviram?

– Naravno. Divno je.

Bilo joj je drago.

Nasmijana i vesela brzo se vratila i sjela. Svirala je, a ja sam se držao za klavir kao da će pasti.

– Ma ne, pogriješila sam – govorila je ljuteći se Ana i ponovo počinjala iz početka da svira. – Ovo se zove „Za Elizu”. Sviđa li ti se?

Klimnuo sam glavom. Zvučalo je zaista veoma lijepo.

– Kada porastem biću balerina. Idem i u školu za balet... – saopštila mi je s ponosom.

Još je neko vrijeme svirala prebirući vješto prstima po tipkama, a onda iznenada upitala:

– A ti, šta ćeš ti biti kada porasteš?

Ne razmišljajući, lupio sam na brzinu:

– Ja će istresati kante...

– Kante!? – okrenula se iznenadeno prema meni.

– Kakve kante?

– Za smeće, limene...

– Smetlar...?

– Pa da.

To je prenerazi. Lice joj je odjednom dobilo bolećiv i ozbiljan izraz. Njenom čuđenju nije bilo kraja. Mora da sam je jako razočarao. Gledala me je začuđe-

no i s neizmjerljivom tugom u očima a meni se činilo da će se utopiti u dubini njenih zjenica.

– Zašto želiš biti baš to... smetlar?

– Zato što oni lijepo vise na kamionu kada se voze ulicom...

Često sam tada na ulici viđao kamione gradskе čistoće i ljude koji su gotovo u pokretu skakali s njih, brzo istresali limene kante i ponovo stajali na papučice i vozili se kroz grad do sljedećeg mjesta gde je trebalo pokupiti smeće. Visili su na njima i meni je to bilo vrlo interesantno i lijepo. A tek na okukama. Kamion bi brzo zaokrenuo a moji junaci su kao kašaderi ostajali izvijeni na njima, samo na jednoj nozi i držeći se jednom rukom kao da će poletjeti. Činilo mi se da su to vrlo hrabri ljudi. Tada sam žarko želio da to i sam isprobam.

– Nije to za tebe – rekla je Ana samouvjereno.

Njen glas i nepoznati smijeh sa stepeništa trgao me iz trenutnog sna o vožnji na kamionu gradskе čistoće. Anina majka je stajala na vrhu stepenica i kroz otvorena vrata čula naš zadnji razgovor. Još uvijek se smijala, ali ne tako glasno.

Oborio sam pogled. Uši su počele da mi gore. Soba se okretala kao vrtuljak. Šta mi bi? Kakav smetlar. Moja želja je bila sasvim drugačija. Ovo sam rekao samo pred Anom. Htio sam ispasti važan i hrabar.

Mislio sam da će to nju oduševiti. Ja kao hrabri kaskader visim na kamionu, kamion juri, skačem vješto, a isto tako brzo se penjem dok me svi gledaju i dive se mojoj vještini i hrabrosti.

Anina majka je prišla i pomilovala me po kosi. Bila je to veoma lijepa i mila žena, visoka, s krupnim plavim očima kao što su bile i Anine, sa stalnim osmijehom na licu koje je zračilo dobrotom.

– Ti si Anin novi prijatelj? – rekla je blago se smiješći.

- Zove se Siniša – dodala je Ana.
- Dodi, ručaćeš s nama!
- Ne, jeo sam kod kuće. Ja nisam gladan... – mucao sam uplašeno.
- Nema veze. Dodi, poješćeš kolač i popiti sok.
- Ma hajde već jednom – vukla me je Ana za ruku.

Silazeći niz stepenice ponovo sam vidio bijeli trag svojih stopala. Kao da sam gazio po kreču. Opet sam bio ljut na sebe. Trčeći nekom prašnjavom ulicom moga predgrađa, gdje se uvijek nešto kopalo, zidalo, rušilo, mora da sam negdje ugazio u prah kreča jer su mi noge bile bijele. Kada se tome dodaju moje pocijepane farmerke, čija je jedna nogavica bila do koljena a druga još kraća, s poluotrgnutim džepovima u kojima se moglo naći svašta, pa košulja, kosa... Nisam

izgledao nimalo sjajno. Nasuprot meni Ana je bila potpuna suprotnost. Kao najljepša krhka porculanska figurica.

– Operite ruke, djeco, pa dođite za sto! – rekla je Anina majka.

– Dođi! Ovdje.

Uvela me je u veliku kupaonicu veličine naše sobe. Sve je bilo uredno i besprijekorno čisto. Mirisalo je na jorgovan.

E, hoćeš vraka. Na mojim rukama je bilo tragova uljane boje koja se običnim sapunom ne pere. Opet sam se zastidio. Kada sam izašao iz kupaonice ruke sam držao za leđima. Morao sam da sjednem.

– Joooj!!! – poskočio sam kao oparen.

– Šta ti je? – uzbudeno je upitala Ana kroz sмиjeh.

– Ubode me.

– Šta te ubode?

– Ekser... – rekao sam držeći ekser koji sam izvadio iz džepa.

– Kakav ekser? – smijala se ona i dalje.

Pa da, tek sam se tada sjetio kuda sam u stvari pošao. Otac me je poslao u centar da kupim eksere za njegovu malu radionicu u podrumu. U njoj je on u slobodno vrijeme izrađivao najrazličitije stvari. Sada me je sigurno čekao.

– Moram da požurim – rekao sam. – Tata će se ljutiti.

– Čekaj, moraš pojesti barem kolač.

Kolač je bio zaista dobar. Uvijek sam volio kolače. Ni jedna nedelja u našoj kući nije prošla bez kolača. Čini mi se da ih je majka uvijek pekla, stalno izmišljajući sve nove i nove vrste. Anina majka je donijela sok. Kolač i sok - izvrsno! Tako dobre baš nikada nisam jeo.

Tako je počelo poznanstvo s Anom i prva posjeta njenoj kući. Moje druženje s njom nastavilo se kroz cijelo djetinjstvo. Ana me učila da sviram klavir, koji sam ja dugo, uporno dugo nazivao PETROF. Činilo mi se da mu je to ime ljepše. Njegova tajna me omađijala. Žarko sam želio da vidim šta je to u njemu. Naučio sam pomalo i da sviram. Često nam se pri-druživala njena majka. Ona je bila prava umjetnica. Svirala je izvrsno i meni se svaki put činilo da je ona tog trenutka odsutna, negdje daleko u mislima, u nekim davnim snovima.

Od Ane sam mnogo naučio. U njenoj kući bile su samo neobične stvari koje mi nismo imali. Znala me prekoriti kada bih nešto ružno rekao ili učinio, ali i pohvaliti za ono što je dobro.

Ana je kasnije zaista postala balerina. Uvijek kada prođem pored njene kuće, u neke večernje sate, tih

i zanesen, kao da čujem zvuk klavira. Osjetim neku neobjašnjivu radost i sjetu. Kao da će da poletim u sobu s klavirom.

– PETROF! – kažem veselo ozarenog lica i uz blag smiješak, zamišljajući nježnu djevojčicu kako prstićima prebire preko dirki.

MALI ZET

U bašti, ispod rascvjetane dunje, tik do ulice, stajala je Olja. Kraj duge željezne ograde, s rukama u džepovima, prolazio je Siniša.

– Baš si lijepa – rekao je neočekivano.

Iznenađena Olja je pocrvenjela. Blago rumenilo prekrilo joj je cijelo lice a usnice lagano zadrhtale. Kao da će zaplakati. Nije znala šta da mu odgovori, samo je oborila pogled i vrhom cipelice stala da pravi male polukrugove u travi.

– Da, da... Baš to. Lijepa si djevojčica. Eto, tako... da znaš... – produžio je još drskije ali i plašljivo Siniša i sam začuđen svojom hrabrošću.

– O, to je moj mali zet! – začuo je odjednom glas Oljine mame Jelene, koja se naglo uspravila u ružičnjaku gdje je do tada poslovala nešto oko dugih stabljika ruža i koju odmah nije primijetio.

Sada se Siniša zastidio. Oborio je pogled, uhvatio rukama za ogradu i počeo zbumjeno i sam nogom da gurka neki kamenčić na putu. Dok mu je vatra pa-

lila uši, Oljina se mama već primakla ogradi. Blago se smiješila držeći u ruci škare za obrezivanje ruža. U tom momentu Siniša je poželio da propadne u zemlju. Mada to nije bilo prvi put, Oljina ga mama opet nazvala „malim zetom”.

– Nisam ja mali! – uvrijedeno i prkosno rekao je Siniša. – Vidite koliki sam.

Onda se kočoperno isprsio, ali i malo propeo na prste da Oljina mama ne primijeti.

– Znam, znam! – rekla je Oljina mama. – Daj, daj, ne ljuti se. Uđi pa ćemo popiti limunadu. Znam da voliš limunadu.

„Hm, limunada. Pa to i nije loša ideja”, pomisli Siniša. Stajao je još malo, a onda krenuo prema kapiji.

Oljina mama ga zagrli i povede u verandu. Za njima doskakuće i Olja.

– Imaš i najljepšu i najdužu kosu u razredu – reče Siniša nakon što su Olja i on ostali sami na verandi i nakon što popi dobar gutljaj limunade.

– Baš si drzak – ne otrpi Olja.

– Drzak! Zašto drzak?

– Zato... zato... – zbumjeno će Olja, ali ostade bez pravog odgovora. Kao da joj i nije bilo baš krivo zbog toga što on govori.

Siniša se još bolje namjesti u udobnu naslonjaču, i, kao da skuplja hrabrost za daljnje korake, nakašlja se i produži.

– I da znaš, istina je.

– Šta je istina? – vragoljasto upita Olja.

– Pa sve to. Zaista si najbolja djevojčica u razredu.

Bolja si i od Ane, Jelene, Tanje...

– Svi ste vi muškarci lažovi – iznenada reče Olja.

– A juče si njima dijelio žvake.

– Kada si ti pobjegla.

– A Petri si dao „Malog princa” koga sam ja tražila i pisao si joj u spomenar.

– Ne brini, sutra ču ti donijeti „Malog princa”.

Imam još lijepih knjiga ako želiš.

Na verandu uđe Oljina mama s kolačima koje je Siniša mnogo volio.

– Evo za mog velikog zeta i moju srnicu.

„Ima pravo”, pomisli Siniša. „I liči mi na srnicu. Čak je i od nje ljepša.”

A zatim se prihvati kolača. Nije zaboravio da poхvali Oljinu mamu. Tako su ga učili. Kolači su zaista bili odlični.

– Vidi, vidi! Pa moj mali zet je i lijepo vasпитан.

Rekla je to dobrodušno i meko pomilovavši ga po kosi od čega je Siniša osjetio neko lijepo zadovoljstvo. Bilo mu je drago. Eto, Oljina mama ga hvali. To mu

uli još veće povjerenje i hrabrost. Kada ona ode, on nastavi svoj napad.

- A ti i Ratko? – upita jedući kolače.
- Šta ja i Ratko? – iznenadeno će Olja.
- Pa to... da je on tvoj momak.
- Nije on moj momak.
- A ko je?
- Niko.
- Kako niko?
- Niko.
- Jeste.
- E nije. A ja znam da se tebi sviđa Jelena.
- Ih, Jelena?! – zaškilji Siniša na jedno oko. – Kako znaš?
- Znam. Eto vidiš, priznaješ.

Nije baš da mu se Jelena nije sviđala, ali Olja još više.

- Ne priznajem.
- Priznaješ, priznaješ. I pocrvenio si.
- Ništa ja ne priznajem... I da znaš, samo mi se ti sviđaš – otkide se Siniši dok je i sam bio iznenaden svojim nastupom.

Olja tu začuta i obori pogled. Začuta i Siniša. Nastade duža pauza i tišina koju ni jedno nije znalo prekinuti.

– Da ti pokažem nešto – prelomi odjednom Siniša.

– Šta?

– Vidjećeš. Podi sa mnom do šume na briješu. Tamo sam upravo krenuo prije nego što sam kod vas svratio.

Pošli su livadom gazeći visoku travu do koljena i mnogobrojne mlade cvjetove.

– Nisam htio da te naljutim – reče dok je koračao pored nje.

Olja se samo nasmiješi pocupkujući na jednoj nozi. Ne, nije se ljutila.

Popeli su se na briješ. Na ivici šume Siniša pokaza rukom u krošnju podebljeg stabla.

– Heja! – oduševljeno će Olja. – Pa to je divno!

Među račvama nekoliko čvrstih grana nalazila se mala kućica napravljena od dasaka, letvica, šiblja, lisnatih grančica i pokrivena povrh svega komadom cerade od starog kamiona da ne prokišnjava.

– To je moj čardak ni na nebu ni na zemlji – reče Siniša.

– Sam si to napravio? – upita ga ona ozbiljno.

– Nego šta – on će važno.

– Stvarno je lijepa.

– Da se popnemo da je vidiš iznutra.

– Može – prihvati sa zadovoljstvom ona. – Ali mi moraš pomoći.

– Naravno! Idem prvi.

Pružio joj je ruku i pomogao da se popne do prvih grana. Kasnije je sve išlo lakše. Sjedili su u kućici na drvetu i gledali u dolinu. Bio je neobično lijep i topao dan, s puno sunca, zelenila i ptičijeg cvrkuta.

– Ti si... – reče iznenada Siniša i blago uhvati njenu ruku ne znajući šta dalje da kaže.

Ona se tome začudo ne usprotivi, samo opet obori glavu i lice joj prekri jako rumenilo.

BISERNA ŠKOLJKA

OSTRVO

U rano, tiho, toplo avgustovsko jutro, prosipaju se prva zlatna zrnca sunca po mirnoj površini mora. Nigdje ni daška vjetra, nikakvog zvuka, sve kao da još spava čvrstim snom, osim ptica koje su poranile da pozdrave novi dan. Mirišu stari borovi na obali i škroto primorsko bilje, odmah tu ispod prozora ujakove kuće.

Ujak tiho ulazi u sobu, gotovo na prstima, sa žaljenjem što mora da probudi svoje lijepе spavače, Sofiju i Nikolu. Za trenutak zastaje na sredini sobe i gleda ih, smiješi se, onda upire pogled kroz prozor i vidi kako Sunce lagano proviruje iza visoke planine u daljini. Miris mora, njemu toliko znan, penje se i u sobu, a rumenilo jutra po glatkoj površini vode prosipa se sve do udaljenog ostrva čije se konture jedva malo naziru.

Njih dvoje ljupko spavaju i dalje i njemu je baš žao što prema dogovoru mora da ih probudi. Vrijeme je da krenu. Za put je sve spremno. Torbe su još sinoć

napunjene svim potrebnim stvarima, jedva su uspjeli da ih zatvore. Stoje tu u sobi nabrekle kao da će pući. Ujna i ujak su vodili računa da se nešto ne zaboravi. On lagano prstom prelazi preko Nikolinog nosa, goliča ga. Nikola mlatara rukama i nastavlja da spava. Ali ujak je uporan i od toga se Nikola budi. Ne treba mu mnogo vremena da se snađe i odmah radosno budi Sofiju.

– Sofija, ustani! Jutro je.

I Sofija skače iz kreveta. Brzo se oblače srećni i nestrpljivi zbog puta na koji kreću. Oni taj put danima iščekuju i on je stalno u njihovim snovima.

– Čekam vas kod barke. Kad vam ujna da doručak dođite – kaže ujak i odlazi.

I već nakon kratkog vremena, s torbama na rame-nima, Sofija i Nikola brzo se spuštaju strmim stepenicama, prelaze stazu koja ide uz more i ulaze u barku. Motor već radi i ona je spreman da klizne prema pučini. Ujak je za kormilom s gusarskom maramom i crnim povezom preko jednog oka. Šta on sve ne bi učinio za njih dvoje. Nikola na brzinu i sam vezuje svoju maramu. Sada su to već dva strašna gusara i jedna prelijepa dama spremni da se otisnu od obale i krenu u avanturu.

Barka kreće podižući male talase i zaokružuje iza mola na otvoreno more. Ujna ih ispraća mašući

rukom i oni joj otpozdravljaju. Vjetar mrsi Sofijinu kosu, a gusarske marame lepršaju kao zastavice. Ujak povećava brzinu i barka sada plovi još brže. Njihovo mjesto sa gusto načičanim kućama crvenih krovova i visokim zvonikom crkve u sredini brzo ostaje iza njih. I baš je to lijepa slika, kao sa razglednice. Vidi se i ujakova kuća, velika, odmah na obali iznad mola, sa borovima okolo, ali je ujna već napustila obalu i otišla u kuću.

Svi su veseli i jutro je baš kao stvoreno za takvo raspoloženje. Sofija pjevuši neku pjesmicu koja se ne čuje od buke. Ali tu su gusari, opasni morski vuci, ujak i Nikola, koji se više deru nego što pjevaju:

Mi mornari ko delije,
Na pramcu naše galije.
Duva vjetar, dimi lula,
Strašni gusar ko ajkula...

Sofiji je odjednom loše od vožnje i ujak prepušta kormilo Nikoli. Njemu je žao Sofije, ali je presrećan i važan s velikim kormilom u rukama. On je sada kapetan, opasni gusar s maramom... Uh, da ga sada vidi Milica.

– Draga Sofija, pa tek smo krenuli – zabrinut je ujak zbog Sofijine mučnine. – Lezi ovdje potrbuške i diši duboko. To će pomoći.

I Sofija liježe na pramac barke potrbuške. Vjetar joj miluje lice i mrsi dugu kosu. Ujak donosi mali ja-stuk i stavlja joj ga ispod glave, brinući zbog nje. Sofija je blijeda, krhkla i nemoćna. Ujak stoji pored nje i mi-luje je po glavi, od čega je Sofiji, tako joj se čini, lakše. Za to vrijeme barka siječe morsku površinu i grabi u daljinu. Jata galebova kruže iznad sa ponekim krikom koji se razliježe resko. More ispred barke je mirno, ru-meno, kao da je neko prosuo zlato po njemu.

Dugo traje plovidba do udaljenog ostrva. Sofiji odjednom kao da je lakše, ali joj ujak kaže da leži i dalje. Pa nije loše ni ovako, razmišlja Sofija gledaju-ći u daljinu, sve jasnije nazirući ostrvo. Nikola i dalje kormilari, veseo i zadovoljan zbog ujakovog povjere-nja. A ujak se stalno brižljivo kreće po barci, malo kod Sofije, malo kod Nikole. I svaki ih put oboje pomiluje nježno po kosi.

- Kako si, Sofija, zlato moje? – pita ujak.
- Dobro, ujo – odgovara Sofija. – Stomak mi se učvrstio. Sada mi je manje mučno.
- Eto vidiš. Znao sam da će ti biti dobro.
- Kada stižemo?
- Još malo. Samo što nismo. Vidiš ostrvo.

A ostrvo kao da je već na dohvatzanje ruke. Ili se samo tako čini. Jasnije se vidi obala, strme stijene, samo ponекo zakržljalo drvo i visoki svjetionik u sredini. Ali barka i dalje uporno plovi i plovi. Nikako da se savim približi ostrvu. Sofija je nestručna, a Nikoli se vožnja baš sviđa. On bi želio da ona što duže traje i da kormilo ostane u njegovim rukama.

Konačno, nakon duge vožnje, ujak preuzima od Nikole kormilo i uplovjava u lučicu uz svjetionik. Na obali stoji stariji čovjek s lulom u ustima.

- Dobar dan, komšija! – viče ujak.
- Dobro došli, mili – odgovara čovjek prihvatajući konop od barke. – Kako je prošla plovidba, gusari?
- Dobro, samo što je moja mjezimica imala malu mučninu. Kakvo je stanje na svjetioniku?
- Sve je u najboljem redu. Bez promjena i problema. Ostavljam vam sveže ribu. Jutros sam je ulovio.
- Hvala komšija, hvala.

Stariji čovjek nakon pozdrava i kraćeg razgovora s ujakom sjeda u svoju barku i odlazi prema kopnu. Sada je ostrvo samo njihovo: Sofijino, Nikolino i ujakovo.

Najljepši je prvi dan i prva noć na svjetioniku. Nigdje takve tištine i ljepote. Kud god da se okreneš, vidiš samo more, beskonačno i ravno, plavo svjetlučavo, zagonetno. Galebovi kruže oko visoke kule, sunce

peče i svaki tren imaš potrebu i želju da se bućneš u vodu. Prode poneki brod u blizini, pa se sve opet utiša.

Sofija i Nikola su prvi put na ostrvu. To je ujakov poklon za njih. Prije toga su se dugo dopisivali. Na stotinu poruka je otišlo na obje strane. Ništa nije prepusteno slučaju, sve je unaprijed isplanirano. Ujak je održao obećanje. A kako i ne bi. Obožava Sofiju i Nikolu kao i oni njega. Tako je ispunjen njihov dugi san i oni su iz dalekog grada doputovali prvo kod ujaka a sada i na ostrvo.

Baš su veselo počeli dani na svjetioniku.

Sofija i Nikola su neumorno i svakodnevno sve bolje upoznavali malo ostvro, svaki njegov kutak, uvalicu i kamen. Skakali su sa stijena u bistru toplu vodu, lovili ribu s ujakom, gnjurali se, spremali ručak... A što je ujak tek znao da kuva - prste da poližeš. Pa poslije svi sjede ispred svjetionika. Ujak piye pivo, a Sofija i Nikola sok. Iako je bilo obaveza oko svjetionika, ujak je imao vremena na pretek i za igru sa njih dvoje. Njemu to nije teško padalo, čak je prednjačio u ludorijama kako je on nazivao njihove igre.

– Hajde, ujo, da se malo ludiramo! – rekla bi Sofija. – Onako kao juče.

– Može, samo da poslije ne pričate o tome ujni. Istjeraće me iz kuće.

A gdje se bolje može ludirati nego u moru. Svi bi potrčali prema obali i sa stijene skakali u vodu. Onda bi ronili duboko, duboko... ujak najdublje, dolje do dna gdje su najljepše školjke i morske zvijezde. A tek koliko je mogao dugo ostati pod vodom. Toliko da se njih dvoje uplaše i počnu da ga dozivaju. Kada ujak roni on gleda u vodi, a Sofija i Nikola to nikako ne mogu. Zato oni imaju maske, a često na noge stavljaju i peraja. Gnjuraju ujaka, a on glumi da se utapa, mlatara rukama i koliko ga grlo nosi viče:

– Aiuto! Aiuto!

To njih posebno veseli, pa navaljuju još više. Traje ta igra dugo, veoma dugo, a kada se svi umore, izlaze na obalu, sjede na stijenama i gledaju morske daljine.

– Sprema se oluja – rekao je jednog dana ujak.

Sofija i Nikola nisu ništa primjećivali, ali ujak je to znao i bio siguran da oluja dolazi. I, zaista, nije prošlo ni pola sata a pravo nevrijeme sručilo se na malo ostrvo. Vjetar, kiša, munje, strašna grmljavina... o kako velika oluja. Već su bili ušli u sobu i kroz prozor gledali šta se napolju događa, kada su odjednom primijetili kako se obali velikom brzinom približava jedrilica. Njena katarka i bijelo jedro savijali su se pod jakim vjetrom i činilo se da će svakog trenutka nestati u morskim dubinama.

– Pa ovi će se razbiti o obalu! – uplašeno je povikaо ujak. – Ostanite tu!

I prije nego što su mogli da kažu bilo šta, ujak je potrčao prema obali šiban vjetrom i kišom. Munje su bez prestanka parale nebo uz strašnu grmljavinu, sve prasak za praskom, od čega se zemlja tresla a njima srca ledila. Vidjeli su s prozora kako ujak s mukom prilazi stijenama i kako ga veliki talasi zapljuškuju. Jedrilica se sve većom brzinom približavala hridima. A onda više nisu vidjeli ništa - ni ujaka ni jedrilicu s bijelim jedrom, ništa. Bez riječi su izjurili napolje i potrčali prema moru. Vjetar je odmah srušio Sofiju na zemlju, dok je Nikola padajući nastavio da trči. Uspio je da stigne do obale i vidi ujaka kako se bori s visokim talasima i pokušava nekoga da dovuče do plićaka. Stigla je i Sofija i neprestano glasno plakala. Ispod stijena ugledali su još dvoje ljudi koji su pokušavali da se domognu obale. Uspjeli su. Sofija i Nikola su se plašili za ujaka. On se čas pojavljivao na površini, čas gubio u visokim talasima. Nekada sam, a odmah potom s nekim koga je želio spasiti. Ogromni talasi sa bijelom pjenom mu to nisu dozvoljavali. Činilo se da neće uspjeti, jer, jednoga trenutka, kada se ponovo pojavio na površini, ništa nije imao u rukama. Opet je ronio i ronio... Onda su jasno ugledali kako u rukama drži nekoga. Uz veliku muku doplivao je do obale i

u naručju iznio malu djevojčicu. Možda samo malo manju od Sofije. Žena i čovjek sa jedrilice plakali su na sav glas, stalno se naginjući nad djevojčicom.

– Ona je mrtva, ona je mrtva... – očajno je ridala žena na sav glas.

– Nije, nije – vikao je ujak i položio djevojčicu na zemlju. – Nije mrtva, nije mrtva... ona je živa...

Počeo je da joj daje umjetno disanje, da je pritišće, drži za noge s glavom okrenutoj prema zemlji, pa opet da je masira... Ne, djevojčica nije bila mrtva. Nakon što je izbacila vodu iz sebe, polako je otvorila oči i počela da kašљe.

O, kakva je to radost bila za sve, a posebno za njenu majku koja je stalno dozivala:

– Tonja, dušo! Tonja, dušo!

Njen otac je stao da grli ujaka, a Sofija i Nikola da skaču od sreće. Majka je držala djevojčicu u krilu koja je uplašeno gledala oko sebe još ne shvaćajući ništa. Oluja je počela da se smiruje. Još je jako sijevalo i grmjelo u daljini, ali je kiša prestajala. I divlje more se smirivalo, mada su valovi bjesomučno i dalje udarali o obalu. Od jedrilice nije ostalo ništa. Tek po neki njen dio plivao je i razbijao se od stijene. Sada se tek vidjelo kakvu su sreću imali ovi ljudi. Djevojčica je drhtala i zato su svi brzo pohitali u sobu i umotali je u topli pokrivač. Bila je sva plava i uplašena.

– Imali ste vrašku sreću – rekao je ujak.

– Uopšte nam nije ličilo na oluju kada smo isplovali – čudio se čovjek. – Ja sam Saša, moja žena Olja i malena Tanja... Tonja je zovemo. Na godišnjem smo odmoru i zaželjeli smo malo jedriti.

– Imali ste vrašku sreću – ponovio je ujak.

Onda je radio stanicom pozvao obalu i brzo je stigao plavi policijski čamac. Djevojčica je morala hitno u ambulantu. Cijelo vrijeme nije progovorila ni riječi, samo je kao mače drhturila zamotana u pokrivač uplašeno promatraljući sve oko sebe. Onda su se svi ukrcali i krenuli prema kopnu. Saša i Olja su se stalno zahvaljivali i mahali rukama sve dok se brzi policijski čamac nije izgubio na pučini.

A od oluje ni traga. Nebo se potpuno razvedriло, Sunce je ponovo žestoko peklo, more se smirilo, čak su se kamen i škrta zemlja tako brzo osušili kao da kiše uopšte nije ni bilo. Samo je sve još jače lijepo mirisalo: i more, i bilje, i drvo ispred svjetionika. Galebovi su kružili u jatima u blizini, spuštajući se do vode i ponovo dižući u visine. Cvrčak u granama bora toliko je glasno cvrčao kao da je želio da ga svi čuju - čak i mala Tanja tamo na kopnu.

BISERNA ŠKOLJKA

Djevojčica koja je živjela u kući pored rijeke, zelenkaste, bistre i široke, svaki je dan odlazila na obalu da se divi njenim brzacima. Sjedila je uvijek na istom mjestu, ispod drveta s velikom krošnjom koja se nadvijala nad duboki vir. U blizini nije bilo drugih kuća, pa tako nije bilo ni djece s kojima bi se djevojčica družila. Usamljena, ona je pogledom obuhvatala široku rijeku i ravnicu, sve tamo u daljini gdje se nebo spajalo sa zelenim krošnjama stabala, i svaki dan čekala da se na sjeveru pojavi ribarski čamac njenog oca. Često je pred veće čamac kasnio i djevojčica se brinula da se ocu nije nešto loše dogodilo.

Kada bi završila poslove u kući i vrtu, djevojčici se pridruživala i njena majka. Obje su sjedile na obali i snestrpljenjem čekale da se otac pojavi. Da bi prekratile vrijeme, majka je djevojčici pričala priče ili pjevala lijepе pjesme koje je davno naučila od svoje majke u zavičaju gore iza velike planine.

Rijekom su prolazili veliki šlepovi s teretom i ribarski čamci koji su se vraćali ili tek odlazili u ribo-

lov. Sunce bi po rijeci prosipalo zlatna zrnca, od čega se ona rumenila i pretvarala u čarobnu ljepoticu koju su svi voljeli. Poneki galeb strmoglavio bi se s visine, dodirnuo površinu i vinuo u visine. Zvukovi su se lomili između obala i gubili niz njene brzake. Ali, nije se moglo desiti da djevojčica i njena majka zamijene zvuk motora očevog čamca za neki drugi. Prepoznavale su ga već iz daljine, još dok se samo mogla nazrijeti njegova nejasna kontura, gore uzvodno, na sjeveru iza okuke. Bio je to dobar, lijep, brz i siguran čamac. Motor mu je imao čist, rezak zvuk.

Kada bi se čamac sasvim približio, djevojčica i njena majka bi odahnule, ustajale, i, tako stoeći na smiješene, čekale da se sasvim približi i da im otac, isto tako srećno nasmijan, dobaci konopac da ga zavežu za drveni stup. Čamac bi lagano, uz gotovo nečujno zujuće motora, pristao uz obalu. Otac bi ugasio motor, paživo ga prekrio, uzeo ulovljenu ribu i malim stepenicama popeo se na obalu. Djevojčica bi mu tada potrčala u zagrljaj, a on bi, ostavljajući stvari, radosno pljesnuo rukama i podigao je visoko iznad glave i poljubio. Onda bi poljubio i ženu i pokazao na ulov.

– O, danas je baš dosta! – rekla bi žena zadovoljno.

-
- Koliko libe!!! – uzviknula bi djevojčica, koja još nije znala izgovarati slovo r.
 - Riba ribi grize rep – smijući se uvijek je ponavljao otac, ali djevojčica to nikako nije mogla ponoviti, iako se jako trudila.

Tako je bilo bezbroj puta.

Ali, jednog dana, u predvečerje, djevojčica i njena majka dugo su čekale da se otac pojavi. Njega nikako nije bilo. Sunce je zalazilo za zaobljene vrhove planine u daljini, ptice su letjele prema sjeveru, mnogi čamci su se vraćali, pretovareni šlepovi su se lijeno vukli uz rijeku, a otac se nije pojavljivao. Već je lagano padao i mrak, utihnjivali su zvukovi predvečerja, pojavljivale su se i prve zvijezde, a otac nikako da doplovi. Djevojčica je čutala. Čutala je i njena majka. Samo su im oči netremice bile uprte u rijeku, negdje gore daleko iza velike krivine i stalno su osluškivale želeći da čuju zvuk očevog motora. Ništa nisu čule. Laki, njihov prekrasni pas, takođe je dotrčao na obalu. Bilo mu je čudno zašto se ne vraćaju. Veselo je mahao repom, pokušavajući da se igra s djevojčicom, ali njoj nije bilo do igre. Kasnije se i on smirio, sjeo i stao da gleda u rijeku. Bila je već duboka noć, a otac se nije vraćao.

Nebo se osulo krupnim zvijezdama koje su veselo treperile i na nebu i u rijeci. U polju se čuo čuk jednoličnim glasom na prekide. Djevojčici se već spavalо i

svaki je tren zatvarala oči. Laki se spustio u travu i na ispružene prednje noge položio dugu njušku. Žmir-kao je pametnim očima, osmatrajući lijevo i desno, ne pomičući glavu nego samo oči. Kao da se i njemu vrijedalo. Samo je majka bila potpuno budna i sve više zabrinuta. Njeno se čelo naboralo, oči još više razsirile, a sluh napregnuo. Već se približavala ponoć, a oca nikako nije bilo.

Šta mu se moglo dogoditi, razmišljala je majka. Djevojčicu je prevario san i slatko je zaspala na obali rijeke. Spavao je i zlatni Laki. I rijeka je bila mirna. I noć. Topla. Nebo je treperilo u vodi s grozdovima zvezda. Kao da su svi pošli na počinak. Samo je majka bila i dalje budna i sve se više brinula, razmišljala: Šta mu se moglo dogoditi? Osluškivala je svaki šum.

Djevojčica je slatko spavala i sanjala: Pješčana obala, mirna zelena rijeka, čamac, nasmijani otac koji se saginja, rukama razgrće sitni riječni pijesak i uzima neki sedefast predmet. Djevojčica nije znala šta je to. Taman je htjela da pita oca što je to... ali sna više nije bilo.

– Stiže otac! – veselo je povikala majka prekidajući njen san.

Djevojčica se trgnula, protrljala oči, ustala, pogledala majku i već je znala gdje je. Skočio je i Laki i počeo veselo da laje trčeći oko njihovih nogu.

Čamac je bio još veoma daleko, ali njih dvije nisu sumnjale da je to otac. On se brzo približavao i zvuk njegovog motora postajao je sve jasniji. Njima dvjema činio se kao najljepša pjesma u toploj ljetnoj noći.

Uskoro se čamac sasvim približio i zaustavio na obali ispred njih, a kada je otac dobacio konopac, začudio se što su ga do tako kasnih sati čekale. Znao je da su se brinule. A onda je veselo iskočio na obalu i visoko, iznad glave podigao djevojčicu i poljubio u kosu. A kada je trenutak kasnije zagrlio i poljubio ženu, nasmijanu i srećnu, primjetio je dvije krupne suze u uglovima njenih očiju. Samo Laki nije ništa razumio i stalno je jurio oko njihovih nogu i lajao.

– Daj mi ono! – rekla je djevojčica iznenada.

Otac kao da se nije iznenadio. Izvadio je iz džepa predivnu veliku školjku i pružio je djevojčici. Nije pitao otkuda ona zna za nju, ili se tada nije sjetio da je pita.

Pitala je majka.

– Šta je to?

– Biserna školjka – mirno je odgovorio otac. – Našao sam je dok sam popravljaо motor.

Djevojčica nije primijetila kada je otac veselo namignuo majci.

Majka više nije ništa pitala. Otac je podigao djevojčicu u naručje, zagrlio ženu koja je nosila ulovlje-

nu ribu i tako su pošli kući. Djevojčica je prislonila školjku na uvo. Takav lijep zvuk do tada nikada nije čula.

Samo se, izgleda, Laki svemu tome čudio i veselo lajao dok su koračali prema kući.

NAJČUDNIJA KAZNA

Voćaka je imala svaka naša kuća, a mi smo opet išli da ga krademo u Petrovom voćnjaku. U stvari, nama se uvijek činilo da su jabuke koje smo tamo nalazili mnogo sladče i ljepše.

Petar nije bio loš čovjek. Nikada nikoga od nas nije udario. Ako bi se neko spotakao i pao, pa ga Petar uhvatio onom svojom ručerdom, šibe ili povlačenja za uši nije bilo. Bilo je nešto drugo što je nama bilo mnogo smješnije, a i teže od šibanja.

Njegova kuća nalazila se nekako izdvojena od naših. Sve kuće u selu bile su poredane u dva reda, s jedne i druge strane puta. Razdvajale su ih samo niske ograde. Čini mi se da su i ličile jedna na drugu. Bili smo blizu grada. Naši očevi su uglavnom prodavalici povrće na pijaci. Ko je imao i voće i njega je prodavao. Petar ga je imao najviše. U to vrijeme pričalo se da je najbogatiji čovjek u naselju. Djecu je volio. Kod kuće je imao dvije kćeri blizankinje, nalickane, lijepo začesljane, s mašnama u kosi, čiste i uredne u školi i kod

kuće. Bile su i velike maze. Samo ih dodirneš, a one u dreku. Mi smo ponekada i uživali u tome. U povratku iz škole neko kaže onoj kojoj je ime Mica: „Mica-cica, vjeverica, najveća plaćljivica...”, a ona u plač. Nije nas čudilo što jedna plače, nego što je i druga počinjala odmah da plače kao da je navijena. Našu družinu činilo je nas pet. Kuće su nam bile jedna do druge i tako smo uvijek bili skupa. Kada nismo morali napasati krave, išli smo pecati ribu ili krasti voće i lubenice. Niko od nas nije bio baš dobar učenik, ali ni tako loš. Išlo se iz razreda u razred. Od četvorke se nismo mrdali. Rijetko da je ko kada dobio peticu. Pred veče skupljali smo se na putu i dugo u noć brbljali o svemu i svačemu. Silom su morali da nas ugone u kuću na večeru i spavanje. Često je bilo i dernjave.

Za svih osam godina išli smo zajedno u školu. Nikada niko nije pao i ponavljao razred, osim Gaše Klupodera. Sve naše manguparije izvodili smo skupa. Ali krađa voća ostala nam je u posebnom sjećanju. U stvari, Petar nam je najviše ostao urezan u pamćenje.

Ogradu smo prelazili iza njegove kuće. Tu je bio potok, koji nije nikada presušivao. Šuljajući se preko livade, dolazili smo do potoka, preko njega i ograde, pa smo u voćnjaku. Ali, nije se lako bilo uvući u voćnjak. Djevojčice su se uvijek igrale iza kuće (valjda da

ih ne bi vidjeli roditelji), a to nam je otežavalо posao. Niže kuće nalazio se koš za žito. Pod njim je ležao veliki vučjak. On nikada nije lajao, čemu sam se uvijek čudio. Njega se nismo morali plašiti. Plašili smo se djevojčica. Čim bi nas ugledale, otrčale bi u kuću, a iza njih bi odmah zakreštao Petrov glas. Onda bježi kud te noge nose ili si obrao bostan. Djevojčice bi stajale i smijale se. Nama je bilo krivo. Čuli bismo njihov glas i odmah smo se zaklinjali da ćemo im se osvetiti.

Ali nije se uvijek završavalо na tome da nas Petar izjuri iz voćnjaka. Nekog bi od nas ponekada i uhvatio. Tada su nastajale velike muke.

Jednom smo se tako dogovorili da opet odemo u Petrov voćnjak. Gaša nas je obavijestio da su upravo dozrele najljepše jabuke. Zvali smo ih carski kalem. Dugo smo se spremali. Bili smo čak razradili i neka-kav plan krađe. Svako je dobio zaduženje, samo se niko, kada je to trebalo, nije pridržavao toga.

Kao i uvijek, Gaša je krenuo u izvidnicu. Mi smo ostali iza ograde, koja je počinjala na samom kraju livade. Kada je Gaša mahnuo rukom da nikoga nema, jurnuli smo preko livade do potoka. Tu smo ležeći i teško dišući posmatrali voćnjak. Ispred nas je žuborio potok. On nam nije zadavao brige. Njegovo dno bilo je od sitnih bjelutaka preko kojih je bistra kao suza tekla

voda na kojoj su se lomile zlatne zrake sunca. Vidjevši da nikoga nema, Marko se prvi našao preko potoka i na ogradi. Za njim sam skočio ja, a onda Gaša i Dobrica. Perica, koji je bio najmanji među nama, ostao je da s obližnjeg stabla oraha posmatra voćnjak i da nas zviždukom obavijesti ako nastane opasnost. Našavši se u voćnjaku, počeli smo bojažljivo da se šuljamo prema jabuci. Bilo je dovoljno da samo nešto šušne, pa da se, bježeći, vratimo nazad. Na jabuci smo bili, čini mi se, prije nego što smo stigli do nje. Počeli smo da beremo rumene plodove u njedra. Nikada nismo imali ništa drugo do njedara, pa koliko stane. Bože, kako su samo lijepo mirisale te jabuke. Taman smo ih bili nabrali dosta, kada je Perica zviždukom dao znak za opasnost. Ali to je bilo kasno. Petar je već bio pod jabukom.

– Tu ste, magupi! Aha!!!

Mi zanijemjeli, a jabuke nam ispadaju iz njedara. Šta sad? Bježati? Kako? Pohvataće nas kao zečeve. Gledamo se i ne znamo šta ćemo. Petar drži štap i smješka se. Brkovi mu od uva do uva. Ruke mu kao maljevi. Biće gužve. Odlučim da bježim. Počnem da silazim, i taman kada sam bio blizu zemlje - skočim. Hoću da bježim, imam vremena, ali noge mi se ukocene. Ni makac. Petar me već drži za ruku. Marko đipi,

ali i on se nađe u njegovim rukama. I ostali počeše da skaču. Petra prođe volja da ih juri i zadrža nas dvojicu. Pokajah se što dođoh u krađu. Gaša i Dobrica su već bili preko ograde. Sa livade su nas posmatrali. Tamo je bio i Perica. Šta će biti s nama? Znamo već.

– Ha, jabuke mi kradete! – zakrešta Petar.

Mi ćutimo i kolutamo očima. Ništa ne govorimo. Jezik nam se zavezao. Znamo, sada će biti rada.

Petar nas vodi još malo. Onda sjedne na livadu. Sada nas drži za nogavice. Onda prvo meni pruži rezbareni štap koji leži u travi.

– Drži, golube!

Uzmem štap i čekam.

– Češi, golubiću! Baš me sada svrbe leđa.

To je bila jedina kazna. Morali smo da mu češemo leđa. Polako, nježno, nikako grubo. Bio je to jedan štap blago zaobljen na vrhu i veoma lijepo izrezbaren. Mislili smo uvijek kako da mu ga ukrademo. Možda bi tako prestale naše češatorske muke. Znali smo da se voća ne možemo odreći. Ma, ko da ostavi onako lijepe jabuke! Evo i sada mi voda ide na usta. Taj sočni predivni carski kalem. I bio je carski. A poslije njih je dozrijevalo drugo voće. Uvijek je bilo nešto što nas je mamilo.

To češanje bi trajalo veoma dugo. Malo ga češem onim štapom, a on progovori:

– Pauza, golubiću. Odmori se malo. Pritiskaš ti to jako.

Mi kolamo očima. Sve mislimo, sada će nas odalamiti onim štapom po turu. I mada se to nikada nije desilo i sve se svršavalо na češanju Petrovih leđa, u nama je bio veliki strah. Ko će ga znati...

– De, sada malo ti, golubiću. Ali polako, nisu to slonovska leđa.

Sada onaj drugi koga je uhvatio preuzme štap, pa sve gore-dolje. I to traje veoma dugo. Češemo ga iza okovratnika. Pa opet na smjenu.

Tog puta usudim se reći kroz zube:

– Čika Petre, ja nisam htio da dođem. Nagovorili su me.

– Ništa, ništa, golubiću. Samo ti česi.

– Neću više nikada – mucam ja opet.

– Uh, baš mi je žao! – kaže Petar. – Ko će da me češe. A vidiš li, brajkoviću, one jabuke? Samo što ne eksplodiraju od zrelosti. Ne bi li mogao da dodeš bar još jedanput, a?

Gledam jabuke. Stvarno lijepe. Ne zovu se one džaba carski kalem. Mora da ih je i sam car jeo. Za sedam dana biće kao med. Mirisaće cijeli voćnjak. Si-

gurno će opet doći. Ali ko da mu to kaže. Može da te opauči štapom pa da se više ne digneš.

– Dođi ti, dođi, golubiću – kaže Petar. – Čuj, golute, mogli bismo se i pogoditi. Jedna jabuka, minut češanja. Uh, moja leđa! Ni mina ih ne bi iščešala.

Stvarno su to bila tvrda leđa. Uvijek sam se čudio kako ga češanje štapom ne боли. On je izgleda u tom češanju jako uživao. Ko da ga češe moćugom nego mi. Već se znalo u cijelom naselju za tu našu nezgodu sa češanjem. Ljudi su nas kasnije zadirkivali. I Petar se hvalio kako smo mu česali leđa, a da nismo odnijeli ni po par jabuka, i to samo ona dvojica koje bi uspio da uhvati i koji su mu česali leđa. Ponekada se moglo vidjeti kako on u voćnjaku sam češe leđa o stablo neke voćke. Stoji tako grdosija od čovjeka okrenut leđima stablu i lagano se češe, a voćka se njiše. Od svih češanja meni je ostalo u sjećanju najviše to.

– Je li, golubiću, jesli se predomislio? – pita Petar.

– Šta? – kao pravim se ja nevješt.

– Hoćeš li doći u jabuke opet?

– Neću više nikada, samo me pustite.

– Baš mi je jako žao. A tako si lijepo izučio ovaj češatorki zanat. Mogao bi radnju da otvorиш. Ovako

natpis: „Češtorska radnja”... i tvoje ime. Ma i zet bi mogao da mi budeš.

Pogledam prema kući i vidim blizankinje kako mi se podsmijevaju. Dode mi da puknem. Uh, samo da ih dohvativ šaka, mislim.

Vidjevši da mi je Petar za trenutak pustio nogavicu, počnem da bježim. Njega, izgleda, to naljuti, pusti Marka i jurnu za mnom. Oni iza ograde počeše gromoglasno da se smiju. Blizankinje još jače. Lako je njima. Marko pobježe, a ja se ponovo nađoh u Petrovim rukama.

– Hoćeš da bježiš, a, golubiću? – zakrešta Petar.

Ja samo čutim i gledam u zemlju. Srce mi lupa. Dolazi mi da plačem.

– Nemoj, golubiću, nemoj. Ja sam u ratu trčao kao zec. I stići i uteći. Ne možeš od mene pobjeći. Nego, sad sam ljut. Sada ćeš po kazni duplo da češeš. Uzmi štap!

Uzmem štap i češem. Sve hoću da plačem, a plača niotkud. Mislim šta će i kako će. Izlaza nema. Valja vrijedno raditi. Stružem onim štapom, a Petar jednom rukom drži moju nogavicu, dok drugom suče svoj veliki brk.

– E tako, tako... Dobićeš za to nagradu.

Dugo sam češao. Ruke su me zaboljele. Onda, valjda, vidjevši to, Petar me osloboodi. Strugnem preko livade. To je bilo moje posljednje češanje Petrovih leđa.

I danas, kada dođem u naselje, sjetim se i smijem tome. Jabuka je sada velika. Ogromna. One manje su takođe porasle. Velik je Petrov voćnjak. Najveći. Stalno ga širi i sadi nove voćke. Petar je dosta ostario. Kćerke su mu na fakultetu. Samo, ne znam da li dječaci i danas kradu jabuke i da li ih Petar doboćudno kažnjava češanjem leđa.

RIBE

Sjedili smo pod starom kruškom u debeloj hladovini ljuti na sve oko sebe. Sunce je peklo, sve se nekako utišalo, samo su krave lijeno mahale repovima braneći se od muva, žmirkajući i preživavajući.

Iz daljine, makadamskim putem od Dervente, približavao se autobus dižući veliki oblak prašine. Na stanici je izašlo nekoliko putnika natovarenih raznim zavežljajima. Tako je to svaki dan. Ljudi odlaze ujutro u kupovinu i vraćaju se popodne jedinim autobusom koji saobraća kroz selo. Među putnicima smo primijetili i čiću Gavrila. Odmah smo se obradovali. Bio nam je kao drugar i jako nas je volio. Pošao je prema nama laganim staračkim korakom.

– Šta je, derani? Palo raspoloženje – obratio nam se s osmijehom.

- Ne ide, čića Gavriло, pa ne ide – rekoh.
- Kako to ne ide. Šta ste danas imali? – upita.
- Evo: mrmci, gliste, crvići iz volovskog roga koji smo našli kod klaonice, pa muve... – nabrajali smo pokazujući posudice.

– E, vrag ih odnio – progundja Gavrlo. – Pa ove mrmke bi i čovjek jeo kako su dobri, a ribe neće. Čudo neviđeno.

– Čudo! – dočeka Stevan tužno.

– Čudo – ponovih gotovo nesvjesno.

– Daj da čile pokuša! – reče Gavrilo.

Odloži svoj prtljac, polako napuni i zapali lulu, natače jednog mrmka na udicu i zamahnu štapom.

Ćutali smo i čekali. Čiča Gavrilo je mirno držao štap, pušio svoju omiljenu lulu domaće izrade i gledao u plovak. U granama se na pripeci čuo cvrčak. Cestom prođe jedan od rijetkih automobila zasipajući nas prašinom pa se sve utiša. Ni daška vjetra. Nikakav šum. U bistroj vodi smo mogli vidjeti velika jata riba kako se mirno kreću oko naših udica, ali ni jedna da zagrize. Tako je to bilo danima. Šta sve nismo poduzimali, kakve sve mamce nismo nabavljali, ali ni jednu ribu nismo već dugo ulovili. Kako je vir zbog suše bivao sve manji, one su nam se činile sve veće.

– Kako smo ih samo ugojili! Debele prasice – ljutito je gundao Stevan.

– Dva komada i dosta za čičin brk – smijuljio se čiča Gavrilo.

– Ali treba ih uloviti – rekoh odsutno.

– Da barem rijeka još presuši. Mogli bismo mrežom, čak korpum – razmišljao je poluglasno Stevan.

– Pa već je gotovo presušila – dodade čiča Gavrilo.

Ćutali smo još neko vrijeme zureći u vodu i ribe koje su lagano kružile oko udica, ali ni jedna nije htjela da zagrize. Gubili smo strpljenje. Čiča Gavrilo je pušio na svoju lulu, gladio brkove i za razliku od nas, bio miran i strpljiv.

– Šta to radiš, čovječe, pobogu? – začuli smo odjednom iza nas.

– Hranim ribe – ko iz topa će čiča Gavrilo ne okrećući se da vidi ko je to rekao.

– Pa pobogu, čovječe, čekam te već više od dva sata. Znaš li kada je prošao autobus? – ljutito će komšija Jovan. – Dogovorili smo se... Kao da si dijete.

– Ja zaboravio – mirno će čiča Gavrilo. – Zadržali me ovi moji derani. Baš mi je lijepo s njima. Hladovina, mir, e da je još jedno hladno pivce.

– Hajde čovječe, treba mi kreč. A za pivo ne brini.

– Kreč!? Pa nisam još ni otvorio... – začuđeno će čiča Gavrilo, a onda kao da se nečega odjednom došjetio produži: – Uh, sto mu baba!

– Šta ti je pa sad? – začuđeno će Jovan.

– Ništa, ništa. Idemo – reče, ali ne propusti da nam došapne - Derani, dođite pred veče do mene. Sino nulo čiči nešto.

Pozdravismo se sa čiča Gavrilom i odbacismo štapove. Nismo imali volje da i dalje iščekujemo. Te ribe bile su kao uklete. Ribe s malom maturom kako je jednom rekao čiča Gavrilo.

Pred veče smo otišli do čiča Gavrila. Kuća mu je bila po strani, uz šumu na brijegu. Lijepa velika kuća s balkonima punim cvijeća, bogatim voćnjakom i travnjakom. Tu je on proizvodio kreč za cijelo selo.

– Tu je on negdje oko kuće, djeco – rekla je baba Petrija kada nas je vidjela. – A luda čovjeka, druži se s djecom – promrmljala je više za sebe u bradu i otišla u vrt.

Našli smo ga na bunaru i bili iznenađeni onim što smo vidjeli. Čiča Gavrlo je zahvatao vedrom vodu iz velikog betonskog korita i istresao sebi po glavi i tijelu da se rashladi. Pritom je kod svakog polijevanja poskakivao i vriskao od zadovoljstva kao dijete. Bilo je smiješno gledati starčića koji kao jarac poskakuje i istresa vedro za vedrom na svoju sijedu glavu. Ali, to je naš čiča Gavrilo. Naš najbolji prijatelj. Kod njega nas ništa nije moglo iznenaditi.

– Hej, drugari, dođite! – pozvao nas je čiča Gavril lo ugledavši da se približavamo.

Nama to nije trebalo dvaput reći. Brzo pritrčimo i onako bosonogi, samo u gaćama i majicama - urnebes. Polijevamo se uzajamno, vrištimo, bježimo

i opet se vraćamo, a u svemu prednjači čiča Gavrilo smiješno poskakujući i trčeći za nama. Baba Petrija stoji prekrštenih ruku na kućnom pragu, nekako izgubljena, gleda i povremeno se krsti.

– A luda čovjeka! Povilenio, pa to ti je – othukuje baba i vrti glavom s nevjericom.

– Hajde, baba! – viče Gavrilo i pocikuje.

– Bog s tobom, čovječe! Vidjeće te neko.

– Pa šta? Neka vidi. Ovo su moji najbolji drugari, zar ne?

– Da, da! - vičemo mi radosno i prskamo čiča Gavrila – Još, još!

Trajalo je dugo to naše ludovanje kako je rekla baba Petrija, a poslije se čiča Gavrilo obrisao, začesljaо svoju sijedu kosu i pozvao nas da podđemo za njim. Odveo nas je u šupu i pokazao na dvije torbe.

– Kreč! – reče Stevan kada gurnu ruku u jednu od njih. – Šta ćemo s tim?

– Pogodi – zaškilji na jedno oko čiča Gavrilo nabijajući polako duvan u lulu.

– Da krećimo... – rekoh podrugljivo, ali ne dovrših.

– Ribe! – presiječe me čiča Gavrilo.

– Ribe!? – blenusmo uglas Stevan i ja.

– Ribe, nego šta. Dođe čile njima glave.

A poslije je sve išlo svojim tokom. Čića Gavrilo nam je zaprijetio da nikome ne smijemo reći da nam je on dao kreč i ideju. Otišli smo drugog dana na rijeku i poizdalje počeli u vir da bacamo kamenje negašenog kreča. Kada je to počelo da šišti i puca! Pobjegli smo u grmlje i iz još veće daljine pobacali ostatak kamenja. Nakon izvjesnog vremena imali smo šta vidjeti. Veliki komadi ubijenih riba plivali su na površini vode. Mi se samo nijemo pogledamo, štapovima privučemo ribe prema obali, pokupimo ih u torbe pa trk kod čića Gavrila.

– Nanu im naninu! Jesu li tu?

– Jesu! – kažemo mu uzbudeno i istresemo ribe u korito kod bunara.

Nakon dva dana eto ti policije u selo. Okupili se ljudi.

– Ko je bacio kreč u rijeku? – pita strogo policajac. Drugi stoji narogušen, smrknut, a brkovi mu od uva do uva. Vrti crnu palicu i gleda u okupljene ljude.

Svi čute. Niko ništa ne zna.

– Nismo to mi, gospodine – kaže komšija Dušan.
– Možda oni iz drugog sela. Hoće oni to...

– Ćuti! – viče policajac.

Dušan se izmiče iza leđa okupljenih ljudi. Kao da je shvatio da mu to nije trebalo. Bolje da je čutao.

Policajac pita i nas. Mi slijezemo ramenima. Kao, nemamo pojma. Kakve ribe. Nismo vidjeli. Ne znamo mi ništa.

– Dobro! – kaže policajac. – Zatvorićemo Gavrila. On proizvodi kreč i zna kome ga je sve dao.

Odoše policajci da traže Gavrila, a mi prečacem kroz bašte trk njegovoj kući. Nađemo ga pod orahom. Nabio šešir na lice, leži i hrče sve u šesnaest.

– Bježite! Bježite! – vićemo Stevan i ja iz sveg glasa još poizdalje.

Gavriло đipi na noge i onako bunovan loveći šešir dreknu:

– Stoj, ostavi... šta je bilo?

– Bježite! Ide policija po vas – vićemo mi usplahi-reno. – Saznali su za ribe.

– Pa šta? Samo mirno. Gonili su mene mnogi. I žandari i milicija, sada policija, a ponekada i moja baba.

Utom stiže i policija. Jedan ide prema Gavrilu, a drugi ostao pred kućom i razgovara s baba Petrijom.

– Kome ste sve dali kreč ovih dana? – pita policajac Gavrila.

– Mnogima, ja bome. Ovih dana se mnogo traži. Ljudi kreče - mirno kaže Gavriło i gladi svoj brk. Kao - ništa on ne zna.

– A znate li da je neko pobio ribe u rijeci?

– Jok ja. A kako bih znao. Prodam kreč, nije me više briga šta ko s njim radi. Selo je veliko, a dolaze i iz drugih mjesta.

Policajac nema kuda. Nema dokaza. Gleda u nas. Sumnjivo mu. Otkuda smo se tako brzo stvorili tu. Još malo ispituje, zapisuje i odoše.

Čiča Gavrilo nam šeretski namiguje. Skine pantalone i košulju, ostane samo u smiješnim gaćama, zahvati vedro vode iz korita, istrese ga puno sebi na glavu, a onda prska i poliva i nas. Mi vrištimo, smijemo se i poskakujemo. Baba Petrija stoji prekrštenih ruku, stalno vrti glavom, othukuje, krsti se i ne smije ništa da kaže.

Kakve ribe, kakvi bakrači.

VAŠAR

Pri samom kraju dugog i toplog ljeta, sa prvim znacima prirode koja pomalo dobija zlatastu boju, dozrelim voćem koje miriše u našem voćnjaku, i dinjama i lubenicama između vreža u vrtu, dani nam postanu nekako smireniji, sjetniji i kraći. Završava još jedan ljetni raspust i početak nove školske godine brzo se približava. Nije nam baš drago zbog toga, ali šta se može. Teško se odričemo svih tih zgoda i bezbrižnosti: bistre rijeke i njenih brzaka u kojima smo se kupali ili lovili ribu, zelenih livada po kojima smo jurcali za loptom ili kao Indijanci i kauboji, ili blagih brežuljaka na koje smo odlazili da lutamo.

Uskoro će otići i naši rođaci iz grada koji su ljeto proveli kod svoje bake u kući pored naše. Baš im zavidimo. Oni će tamo imati mnogo toga što mi nemamo i o čemu možemo da sanjamo. Nama će ostati samo uspomene na ljetne vragolije, doživljaje i bezbrižne igre. Onda će brzo doći jesen, pa studena zima, a u proljeće će biti sve lakše i ljepše.

Ali, ima još jedan važan događaj koji će upotpuniti čaroliju ljeta i koji se svaki put ponavlja. Mi mu se posebno radujemo i pripremamo sa posebnom pažnjom. To je čuveni derventski vašar koji se održava za vrijeme Velike gospojine krajem avgusta.

Toga dana u Derventu se skupi narod iz svih okolnih krajeva. Iz svih sela i naselja, kolone ljudi, pješke, na biciklima ili konjskim zapregama, sliju se u gradić na obalama Ukraine. To je izuzetan događaj za sve, a za nas djecu posebno. Dolazak na vašar počinje već noć ranije, što za nas ima posebnu čar. Uoči vašara mi smo bili posebno uzbuđeni.

Sjećam se da smo dok sam bio sasvim mali na vašar odlazili seoskim kolima koja su vukla dva rasna konja, Zekan i Putko. O kako je to bilo lijepo. Svi bismo zauzeli mjesta u kolima, a na prednjem sjedalu bismo sjedili majka, otac i ja. S nama su bile tetke, stričevi, rođaci. Moja sestra se još nije bila ni rodila. Konji su s lakoćom vukli kola čiji su točkovi truckali po sitnom šljunku na cesti. Bila je to svojevrsna muzika za moje dječije uši jer sam, uzbuđen i veseo, cijelog puta pjevušio neku pjesmicu. A noću, kada smo mi kretali na put, taj zvuk seoskih kola činio se još jasniji i ljepši. On je i pobuđivao želju u meni da pjevušim. Otac je ponekada za trenutak prepuštao i meni kajase da upravljam konjima, što je za mene bila posebna

radost. Prolazili smo pored kuća u kojima su ljudi još spavalici. Odmah nakon polaska, čim kola izađu na brijevog iznad sela, ugledali bismo kako u daljinici svjetlučaju gradska svjetla. Sa njihovim odblješcima taj gradić se činio mnogo veći. A grad je, u odnosu na naše selo, u to vrijeme, za mene i bio nešto veliko, zagonetno i lijepo. Nešto daleko i nedokučivo, puno tajni i zagonetki, dostupno od vašara do vašara.

Sjećam se da smo prije dolaska na vašar u Derventu, prije samog ulaska u grad, zastajali da se odmorimo. Konji su jeli zob, a onda bi ih otac ispregnuo iz kola i odvodio da piju vode. Majka bi tada odmotavala svoj zavežljaj i nudila nas da jedemo. I svi ostali bi posjedali okolo po travi, uzimali ono što su ponijeli za jelo i jeli.

- Jedi – govorila je majka. – Sigurno si gladan.
- Kada ćemo već jednom stići na taj vašar? – pitao sam.
- Samo što nismo. Još malo.
- Jedva čekam.
- Ej, ptičice moja, pa strpi se malo.
- Jedva čekam da se popnem na vrtuljak – ponavljao sam.
- Uskoro ćeš ti na svog konjića, ptičice moja – govorila je majka milujući me po kosi. – On te čeka, ne boj se.

I tako je bilo godinama. Poslije se rodila sestra Dragica. Otac je prodao konje i mi više nismo na taj način odlazili na vašar. Od mog prvog boravka na vašaru, koga se i ne sjećam jer sam bio mali, kada je napravljena i prva fotografija na kojoj se, pored majke, oca i tetke nalazim i ja, prošlo je mnogo godina. Gledao sam i čuvao ljubomorno tu fotografiju, iz godine u godinu kako sam rastao, sve do danas. Otac sjedi na stolici, majka i tetka stoje svaka s njegove lijeve i desne strane i drže po jednu ruku na njegovom ramenu, ja sam u očevom krilu, sićušan, plavokos. Čak ni s lupom ne mogu da otkrijem šta to držim u desnoj ruci. Nešto malo, crno, možda neku igračku koju su mi upravo kupili, a liči i na češalj. Na sebi imam kratke pantalonice s ukrštenim tregerima, bijelu košuljicu, a na nogama crne cipelice. Gledam začuđeno u objektiv fotoaparata očekujući valjda kako će svakog trenutka iz njega izletjeti ptičica. Kaže majka da na desnoj ruci imam sat, vjerovatno imitaciju, ali ga ja gotovo i ne primjećujem. Oni u narodnim nošnjama, blago osmijehnuti, mladi, o, baš lijepi i mladi. Kad smo mi to tako brzo odrasli, a oni ostarjeli, razmišljam. Sve je bilo tako neprimjetno brzo. Ostaju samo sjećanja, a svako od njih je priča za sebe.

Nama je na vašar najdraže bilo odlaziti pješke. Dan uoči, kada je raspoloženje bivalo na vrhuncu, sa-

kupljali smo svaki novčić koji čemo ponijeti. Nešto smo i sami zarađivali tokom ljeta berući kupine ili lipov cvat koji smo prodavali u Zadružnom magacinu u Podnowlju. Trebalо je od toga dosta dati za školske knjige i sveske, ali, ostajalo je i za vašarske zgode i sitnice. Dobijali smo pomalo i od tetaka ili druge rodbine. Meni je često po malo novaca davao ujak Rade. Roditelji bi nam na kraju i sami dali onoliko koliko su mogli. Živjelo se skromno u našoj Glogovici, ali nikada nismo bili gladni, bosi i goli. Dogovor za polazak uvijek je bio utanačen mnogo ranije. U grupi nas je znalo biti i po desetak. Nekada manje, ali uvijek veselo. Jednom smo riješili da podđemo odmah čim zađe Sunce.

– A šta mislite da krenemo odmah čim padne veče? – predloži Mirko.

– Možda ne baš odmah s večeri, nego malo kasnije – dodade Milan. – Imaćemo cijelu noć pred sobom.

– To je dobra ideja – oduševljeno je prijedlog podržala moja sestra Dragica.

– Dvadeset kilometara i nije preduž put, a možemo da idemo polako – složih se.

Tako je i bilo. Pošli smo rano. Noć je bila vedra, zvjezdana. Mi razigrani i nestrpljivi. Išli smo laganim korakom zastajkujući kraj svake zrele šljive, kruške ili jabuke. A one su bile slatke i sočne, još bolje kada su tuđe i kada ih pomalo u stvari kraduckaš. Posebno

šljive mađarice koje su se lijepo odvajale od koštica, možda malo prašnjave, ali nama to ništa nije smetalo. Ništa. Mora da su se naši glasovi čuli na kilometar daleko, jer smo bili bučni. Čuli smo i druge grupe djece ispred ili iza nas. Isto vesele i glasne kao što smo bili i mi. A u daljini su treperila svjetla Dervente i nama se činilo da već čujemo buku vašara. To nije bilo moguće jer je grad bio još daleko, ali smo znali da vašar živi i noću. I tako nekoliko dana kada sva Derventa živi za to. Te tople ljetne noći bili smo zaista veseli i srećni. Na svaku šalu cestom se prolamao urnebes smijeha i vike. Neko se sjetio i pjesmice:

Ide momak iz Dervente tužan,
Slikao se pa ispao ružan...

Svi su je prihvatali i otpjevali nekoliko puta. Putovati pješice noću na vašar bila je zaista dobra ideja i poseban doživljaj. Stigli smo prije svitanja. Prešli smo most na Ukrini i našli se na vašaru. Kao da nije bila noć. Svuda žamor, muzika, mirisi pečenja i lubenica, samo što su vrtuljci i pojedine šatre još mirovali. Kada je svanulo, sve je još više živnulo. Vika, cika, muzika, pucnji... Obilazili smo redove šatri, razgledali, kupovali po koju sitnicu. U šatri koju smo nazva-

li „Da pukneš od smijeha” bila su poredana ogledala koja su izobličavala likove i tijela. Tako je svako od nas bio čas debeo, čas mršav, onda s velikim trbuhom i malom glavom i obratno, pa sa veoma dugim nogama ili ogromnim ušima... Baš da pukneš od smijeha. A najsmješnija je bila jedna veoma mala baka koja se samo krstila i čudila:

– Ovo nisu čista posla – ponavljala je.

Pokušali smo loptama da gađamo naslagane posudice i stalno promašivali. Iznenadenje za sve bio je Stefan, koji je vazdušnom puškom pogađao što god je želio, pa ga je vlasnik streljane gotovo potjerao jer mu je kao od šale pokupio najbolje nagrade. Samo nanišani, opali, a dolje padne ruža, lutka, medo... Djevojčice su bile oduševljene i stalno su plaćale da i za njih gađa i osvoji neku od nagrada koju su željele. Onda smo otišli na mađioničarsku predstavu. Na pozornici se samouvjereno šepurio mađioničar. Do njega je bila ljupka pomoćnica koja mu je dodavala pojedine predmete. On je izvodio razne trikove koje su svi gledali s nevjericom.

– A sada, poštovana gospodo, ima li koji dobrovoljac za sljedeću tačku? – upitao je mađioničar.

– Imam ja! – javi se Mirko na naše sveopšte iznenadenje. Svi smo ga gledali s nevjericom dok se mirno penjao na pozornicu.

– Šta mu bi? – začudi se njegov brat Milan. – Šta on to izvodi, dovraga!

– A ima li koja mlada dama koja bi došla na pozornicu? – ponovo se javi mađioničar.

Niko se ne podiže. Djevojke su bile manje odlučne i hrabre.

– Bi li ti, ljepotice? – upre prst mađioničar u neku krhku djevojčicu u drugom redu. Ona odbi da se pone na pozornicu i nekako stidljivo obori pogled.

– A ti, lutko? – opet će mađioničar pronalazeći novu djevojčicu u trećem redu, odmah tu ispred nas.

– Da li bi ti bila ljubazna da nam pomogneš u ovoj velikoj predstavi?

Djevojčica pristade. Imala je plavu haljinu na sebi, kratku kosu, ljupko lice s naočarima koje su joj lijepo stajale. Lagano se pope na pozornicu i stade do Mirka. On je pogleda i nešto tiho reče smijući se, na što se i ona nasmiješi i odmahnu rukom.

– Vidite li, gospodo, ovu prelijepu princezu i njenog princa? – pokazivao je mađioničar na djevojčicu i Mirka.

– Vidimoooo... – prolomi se šatorom.

– E, sada čete, poštovana gospodo, vidjeti nešto nevjeroyatno, gotovo začuđujuće, nemoguće, nešto što svijet i vaše oči do sada nikada nisu vidjeli – go-

vorio je mađioničar. – Jesu li moja princeza i princ spremni?

Djevojčica i Mirko potvrdiše da jesu.

– Da vidimo, da vidimo... – vikala je publika pod šatrom.

Mađioničar postavi djevojčicu i Mirka na sredinu pozornice okrenute publici. Mirko je opet imao nešto da kaže djevojčici. Ona se sada slatko nasmija, a Milan ne izdrža da ne upita:

– Ma šta je ovaj naš čupoglavac naumio? Fakin jedan.

Niko nije znao šta Mirko smjera. Sam njegov izlazak na pozornicu sve je iznenadio. Znali smo da je on nepredvidljiv. Uvijek je imao nešto da izvali, da nas iznenadi i do suza nasmije. Bio je svojevrsno spadalo i spreman da za društvo sve učini. Bio je neobično duhovit. Kad se najmanje nadaš, on nešto izvede i moraš od srca da mu se smiješ. Jednom je tako dok sam bio u njihovoju kući gdje se nalazila i naša komšinica Jelena, rekao majci, koja je ulazila u sobu:

– Evo, mama, ja sam se upravo oženio!

– Neka si sine, neka je sa srećom! – dočekala je majka. – Dobro mi došla, snajko!

Jelena se prvo jako zarumenila u licu, oborila duboko pogled, a onda gotovo zaplakala, pa je Mirkova

mama morala dugo da je tješi i objašnjava kako je to samo šala i na kraju odvede kući.

– Evo, poštovana gospodo, sada će naša prelijepa princeza i njen princ prvo zaspati, a onda ćete vidjeti i druge zgode i na kraju kako će iščeznuti... postati nevidljivi...

Mirko se blesavo cerekao dok smo ga netremice gledali. Neki od nas su čak i ustali ne vjerujući šta se to događa. Svi su s nestrpljenjem iščekivali šta će se dalje dogoditi. Šta to on smjera, pitali smo se svi.

– Ti spavaš, ti spavaš... – rekao je mađioničar djevojčici lagano pomicući ruke ispred njenog lica.

I, zaista, djevojčica je nedugo zatim lagano zatvorila oči i zaspala stojeći. Onda se mađioničar pomaknuo prema Mirku.

– Ti spavaš, ti spavaš... – ponovo je govorio mađioničar.

– Jok ja! – odjednom će Mirko šeretski.

Cijela šatra odjednom je prasnula u smijeh.

– Vidi čupogradca... – začuđeno dobaci Milan.

– Ti spavaš, ti spavaš... – i dalje je mađioničar rukom lagano prolazio ispred Mirkovog lica.

– Ma, jok ja, more! – sad se još više cerekao Mirko. – Ja spavam kad ja hoću.

Mađioničar se zbuni. Očito da je tu nešto pošlo krivo i da nije sve išlo po njegovom planu, ali je mislio

da stvari još ima pod svojom kontrolom. Vjerovatno mu se to nikada ranije nije dogodilo, kriva procjena, šta li. Njegova pomoćnica je takođe djelovala zbumjeno i netremice je gledala čas mađioničara, čas Mirka, držeći u ruci neki obruč.

– Ti spavaš, ti spavaš... – uporan je bio mađioničar.

– Ma kad vam kažem, ne pali to kod mene – opet će Mirko. – Spavam kada mi se spava. Da nećete možda i da me režete?

– Ti spavaš, ti spavaš... – sada je već očajno ponavljao mađioničar dok su mu krupne graške znoja izbijale po čelu, a njegova ljupka pomoćnica stajala otvorenih usta.

– Ona možda spava – pokaza Mirko prstom na djevojčicu. – Mene ćete uspavati kada se majmuni budu šišali...

Šatra odjekuje od smijeha, ljudi ustali na noge, plješću, mi blenuli neodređeno ne vjerujući svojim očima, a Mirko miran kao da se sve to njega ne tiče. Nije on odavde. Cereka se i domahuje nam rukom. Aplauz se ne stišava, ljudi sad već udaraju nogama o pod, zvižde, viču uaaaa...

Vidjevši da ne može da uspava Mirka, mađioničar sav očajan i bijesan odjednom procijedi kroz zube:

– Marš, mangupe!

A zatim pobježe s pozornice ostavivši uspavanu djevojčicu i sasvim zbumjenu i nemoćnu svoju pomoćnicu. Mirko je još malo stajao na pozornici sada i sam malo zbumjen, a onda se lagano spusti među publiku i podje prema nama koji smo se valjali od smijeha.

– On će meni: ti spavaš, ti spavaš... – smijao se skupljajući svoje sitne oči dok mu je lice poprimalo zadovoljni izgled pun samopuzdanja i zadovoljstva.

I tada se desi nešto što нико nije očekivao. Mirko se brzo okrenu i ustrča uz stepenice na pozornicu. Publika se utiša očekujući šta će sada biti. Tamo je još mirno stajala uspavana djevojčica i zbumjena mađioničareva pomoćnica. On stade pred djevojčicu, a onda isto kao i mađioničar lagano rukom pređe ispred njenog lica i reče:

– Probudi se!

Djevojčica otvori oči, nasmija se i pogledom zbumjeno preletje preko publike. Onda se začuđeno zagleda u Mirka, pa u mađioničarevu pomoćnicu, očito ne shvaćajući ništa i kao da se pita: A gdje je tu mađioničar. Mirko je uze za ruku i povede među publiku. Šatrom se prolomi aplauz. Ljudi su se smijali, a nama tek tada nije bilo ništa jasno. Poslije se otkrilo da Mirko već dugo potajno čita mađioničarske knjige i pručava njihove trikove.

KRINKA

Činilo mu se da već satima sjedi na obali mora, ali ništa. Neće i neće. Već je odlučio da ode, ali se nikako nije podizao. Još ovaj put, još ovaj. I tako se iščekivanje produžavalо.

– Ej, šta to radiš? – odjednom je čuo neki glas iza leđa.

– Ništa! – gotovo ljutito odbrusи Rale.

– Kako ništa. Loviš ribu – samouvjerenо odgovori neka djevojčica koja mu je prilazila. Bila je nasmijana i razigrana, u kratkoj haljini i bosonoga.

– Pa kad vidiš, što pitaš?

– Uh, što si grub. Samo sam pitala – uvrijeđeno će djevojčica.

– Nisam grub – nešto blažim tonom odgovori Rale. – Danas mi naprosto ne ide, pa sam malo ljut.

– Daj meni da pokušam.

– Tebi!?

– Da, meni. Šta me tako gledaš? Pa valjda znam loviti ribu. To nije nikakva mudrost.

– Mudrost nije, ali vještina jeste.

– Možda će imati više sreće. Daj mi štap!

Rale joj pruži štap. Ona pogleda udicu, sumnjičavo zavrći glavom i tankim prstićima skide mamac.

– Ovo ti ništa ne valja. Dodaj mi novi!

Rale iz kutijice izvadi novi mamac i pruži joj ga. Gledao ju je pravo u oči. Ona mu se nasmiješi kao neko ko je potpuno uvjeren u sebe i ko sve konce ima u svojim rukama, pa stavi novi mamac i zabaci udicu daleko u more. Nastade vrijeme čutanja. Djevojčica je pažljivo gledala u plovak na vodi, držeći objema rukama štap, a Rale je čas gledao u nju, čas opet u udicu i plovak na vodi.

– Mi uglavnom ne pecamo sa štapom – reče djevojčica.

– Nego?

– Iz ruke. Tako imaš bolji osjećaj.

– Ja sam navikao ovako. Tamo gore na rijeci.

Nije prošlo nekoliko minuta, a ona je već ulovila prvu ribu.

– Tu je!!! – veselo uzviknu djevojčica povukavši udicu iz mora. – Jesam li ti rekla?

– E, pa nije baš velika – malo postiđeno reče Rale gledajući u ribicu koja se trzala na udici. – Daj je ovamo, pašće ti.

– Nije velika, nije velika, a gdje su tvoje?

– U moru – smijući se reče Rale.

Djevojčica se veselo zakikota. Rale pomisli: „Šta je ovoj pa se stalno smije?“

– A kako je tebi ime? – odjednom će djevojčica.

– Rale. A tebi?

– Krinka.

– Krinka!?

– Da. Krinka.

– Kakvo je to ime?

– Lijepo. Šta se čudiš. Ime kao i svako drugo ime.

– Nikada nisam čuo za njega. A ko ti ga je dao?

– Ko? Pa mama i tata. Ko bi drugi.

– Nisu baš morali.

– Ne sviđa ti se?

– Nije da mi se ne sviđa, nego je neobično. Ne razumijem...

– Ne razumiješ... šta tu ima da se razume. Ime ko ime. Ni tvoje Rale nije baš neko.

– Krinka! E, nije baš kao svakidašnje ime. Šta znači?

– Ne znam – neuvjerljivo će djevojčica. – Pitaću mamu.

– Nemoj se ljutiti.

– Ne ljutim se. Samo si ti zapeo za ime, pa ime.

– Hoćeš li opet udicu?

Djevojčica ga pogleda i kao da mu sve opršta ve-selo uze udicu i za kratko vrijeme opet je nastao muk. Za sat vremena ona je ulovila više riba nego Rale za čitavo jučerašnje poslijepodne. On se čudio i čudio. Kako li joj to samo polazi za rukom, razmišljo je i gle-dao u njene mršave ruke.

– Je li, a kako to da ti znaš loviti ribu?

– Idem stalno s tatom na pecanje. Samo, znaš, onda mi je dosadno pa radije berem cvijeće na obali i švrljam okolo.

– A jesи li ti odavde?

– Jesam. Ustvari, nedavno smo doselili.

– Dosełili?

– Da, mi se stalno selimo. Čim tata dobije službu u drugom gradu, mi se selimo. Dosadilo mi već. Sada stanujemo u onim velikim zgradama kod parka. Ali uvijek smo u nekom gradu na moru.

– A gdje ti je tata?

– Eto, tu – djevojčica pokaza nemarno rukom uz morsku obalu.

Na stijeni koja se nadvijala prema vodi stajao je čovjek s udicom. Rale ga nije ranije primijetio. On je upravo gledao prema njima i vidjevši djevojčicu kako drži štap, zovnu:

– Krinka! Dođi ovamo, ne smetaj!

– Ne smetam. Lovim ribu – odgovori djevojčica naprežući svoj glas kako bi je otac čuo.

– Hej, meni je ovo baš dosadilo – odjednom će djevojčica.

– I meni. Ali to tebi baš dobro ide.

– Da se kupamo? – predloži ona odjednom.

Ne čekajući Raletov pristanak, djevojčica brzo skide svoju haljinu i skoči u more. Rale, iznenađen tom brzinom i načinom na koji je djevojčica zaplivala, skide svoje farmerke i sam zapliva prema njoj.

S obale dopre glas njenog oca.

–Krinka! Ne plaši mi ribe.

–Hej, tata, evo upravo me jedna uhvatila za palac – odgovori ona kroz glasan smijeh.

–Plivajte dalje! – nešto odlučnije reče čovjek.

Rale posluša i brže zapliva dalje prema pučini. Djevojčica ga pristiže. A onda prestiže s lakoćom. To ga iznenadi. On je važio za dobrog plivača, a vidi ti ovo. Mala pliva kao vidra. Napregnuo je svu snagu. Jedva da ju je stizao. Kada djevojčici i to dosadi, on joj se približi.

– Nije loše. Morao bi puno trenirati – reče mu ona.

– Trenirati? – začuđeno će Rale.

–Da, da. Ja sam dugo trenirala. Od malih nogu.

– A, tako. Zato ti tako dobro plivaš.

– Da. Tata je želio da to naučim i ja sam naučila.

– Koji si razred?

– Ove godine ču u sedmi.

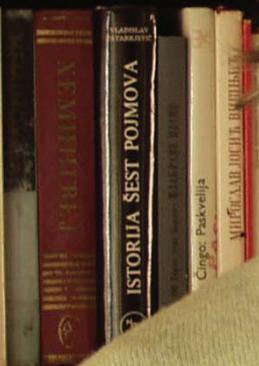
– Je li moguće!? Ne mogu vjerovati – iznenadeno će Rale promatrajući njeno sićušno tijelo. – Mislio sam da si tek u četvrtom.

– E, vidiš, nisam.

More je bilo toplo. Krinka ga poče prskati. On sa zadovoljstvom prihvati tu igru.

Живко Чинго
Историја српске књижевности
што му другима датимо

Лондон 1899.

GANT

JOVICA ĐURĐIĆ rođen je 3. oktobra 1949. godine u Glogovici kod Dervente, Republika Srpska. Diplomirao na Pedagoškom fakultetu u Rijeci. Piše prozu i poziju. Član Udruženja književnika Srbije i Udruženja književnika Srpske.

Objavljivao u mnogim listovima i časopisima. Pojedini književni radovi su mu prevođeni na engleski, ruski, italijanski, poljski, češki, turski, slovački, bugarski, rumunski, slovenački, makedonski, francuski, španski, švedski itd.

Objavljene knjige:

Usnula devojka, pjesme, „Svjetlost”, Sarajevo, 1974.

Larisa, pjesme, Riječko književno društvo, Rijeka, 1974.

Ljubičasto gorje, pjesme, „Svjetlost”, Sarajevo, 1976.

Sanak Sklopiočić, priče za djecu, „Otokar Keršovani”, Rijeka, 1983.

Kako volim Anu, pjesme za djecu, „Izdavački centar Rijeka”, Rijeka, 1983.

Ruke večernjih ljubavnika, pjesme, „Izdavački centar Rijeka”, Rijeka, 1984.

Ljupko telo, pjesme, „Partizanska knjiga”, Ljubljana, 1985.

Košuta i lopoči, (*The Roe and Water Lilies*), dvojezično, pjesme, „Vikend knjiga”, Beograd, 2000.

Istrgnuti rukopis, pjesme, „Interpres”, Beograd, 2004.

Njene oči more, pjesme, bibliofilsko izdanje (21 primjerak), Književni atelje „Art”, Malinska, 2004.

Žirafa Žeraldina, pjesme za decu, „Ars Poetica”, Beograd, 2005., drugo izdanje 2006.

Nagradivan na književnim konkursima. Zastupljen u antologijama i zbornicima. Dvostruki dobitnik nagrade „Drago Žerve”.

poezija@mac.com

SADRŽAJ

NJEŽNE GODINE

- VIŠNJA / 9
- NJEŽNE GODINE / 21
- PRVA LJUBAV / 33
- DJEVOJČICA TUŽNIH OČIJU / 47
- PETROF / 55
- MALI ZET / 65

BISERNA ŠKOLJKA

- OSTRVO / 73
- BISERNA ŠKOLJKA / 83
- NAJČUDNIJA KAZNA / 89
- RIBE / 99
- VAŠAR / 107
- KRINKA / 119

Bilješka o piscu / 127

Jovica Đurđić
SIMONINE OČI
drugo izdanje
*

Izdavač
Izdavačka kuća „Ars Poetica“
Beograd, Mite Rakića 12
poezija@mac.com
*

Za izdavača
Vid Narić
*

Urednik
Dr Sreto Tanasić
*

Likovno rješenje korica i ovitka
Krešimir Zimonić
*

Grafički dizajn
Mirko Mrkić Ostroški
*

Lektura i korektura
Agnješka Solaž
*

Kompjuterska priprema
Jovica Đurđić
*

Tiraž
1000 primeraka
*

Beograd
2006.
*

Štampa
Interpress 1847, Beograd

